

Jaspers, Vernunft und Existenz (čtení) 2

Ladislav Hejdánek

◆ bytový seminář, česky, vznik: 6. 10. 1987

◆ private seminar, Czech, origin: 6. 10. 1987

Jaspers, Vernunft und Existenz (čtení) 2 [1987]

[strojový, neredigovaný přepis – model Gemini 3 (flash/pro) – únor 2026]

--- (1987-10-06 Jaspers, Vernunft und Existenz (čtení) (2)_s2_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: ...jevení už je, že... ale ještě mně furt zůstává nejasné. Mně se přece ukazuje ten pes, který tady běží, že je hnědý a já nevím co. Nebo to myslíte, že je jevení? To není jevení, přece to je ukazování.

Hejdánek: To je oboje. Cožpak to můžeme my oddělit? Když on běží a já tady jsem, tak oboje se koná. Jak ukazování, tak jevení. My musíme to rozlišit. To neznamena, že jednou se to ukazuje, podruhé se to vyjevuje. Ale jsou to dvě různé funkce.

Tady když běží pes, tak především se ukazuje, že to je pes, starý nebo mladý, rezavý nebo už třeba jenom na bradě nebo vůbec má šedivý chlupy, má bohatou srst nebo vypadanou, vypelichaný. Jedno nebo druhý, nemůže být všechno najednou. To se mi ukazuje.

Ale zároveň tady běží pes, který kdysi byl mladý, i když je teď starý, nebo někdy bude starý, i když teď je mladý. Ten pes tady běží, který má tuhle minulost a budoucnost. Čili on tady běží ten pes, který je bytostí, nejenom jevem.

A teď jde o to ovšem, že to bytí psa se může ukázat, nebo přesněji, že ten pes jako soucno se může ukázat jenom tím, že v dané chvíli se zvnějšní něco, co právě se mělo a mohlo zvnějšnit. On se nemůže ukázat podle své vůle nebo podle toho, kdo na něj kouká, jednou tak, podruhé tak. On žije tím, že postupně se ukazuje v nových a nových podobách.

Jiný hlas: Ano, ale on se taky v ten moment může ukázat různým lidem jinak.

Hejdánek: Ne.

Jiný hlas: Nebo to se vyjeví jinak?

Hejdánek: To se vyjeví jinak ovšem.

Jiný hlas: Že jednomu se zdá, že je starší, druhému může, že je mladší?

Hejdánek: No jistě. To se ukazuje stále stejně, ale jeví se každému subjektu jinak. Může se vyjevit, ne jeví se. To je, jako kdyby to bylo nutné, aby se každému jevil. Ne, může se vyjevit každému jinak. Ale může se také vyjevit správně, a pokud se vyjeví správně, tak všem stejně.

Jiný hlas: Já ještě furt nevidím nějakou souvislost nebo ten rozdíl, když mluvíte o tom, že se mně něco ukazuje a když se mně totéž jeví.

Hejdánek: Především já nemusím říkat, že se mně ukazuje, poněvadž ono se to neukazuje mně, to se ukazuje každému, kdo chce koukat.

Jiný hlas: Ale když jsem se vás naposledy ptal, tak jste řekl, ano, to, co se ukazuje, se může ukazovat i někomu. Ukazování je jak ukazování vůbec toho soucna, ale to není soucno, protože soucno se někdy jeví. Jaký je tedy rozdíl? Pořád tady pak vidím tři věci: ukazování se vůbec, ukazování se někomu a pak jevení se někomu.

Hejdánek: Ale ne. Když se něco ukazuje, tak to není ještě něco dalšího, aby se ukazovalo někomu. To se prostě ukazuje. A když u toho někdo je, tak jemu. Když u toho není, tak nikomu.

Jiný hlas: Ano, ale když se to potom někomu ukazuje, je to totéž, jako když se to někomu jeví? Není.

Hejdánek: Když se to někomu ukazuje, tak samozřejmě to není možné bez jevení. Není to totéž, ale není to možné bez jevení. Poněvadž něco jiného se mu ukazuje, něco jiného se mu jeví. Takže to není totéž, ale spadá to do jednoho aktu. Když se to někomu ukazuje, tak to znamená, že se mu to zároveň někomu jeví.

Jiný hlas: A kde je teď ta hranice? Aby se to zároveň jevílo, když se to ukazuje? Že se může něco ukazovat a nejevit, to znamená, že se to teda odehrálo a nic se nejevilo?

Hejdánek: Ale ono se to vždycky nějak jeví. Protože když se to mně ukáže, už to nějak interpretuji, tak už to vždycky dává pro mě nějaký smysl, a tudíž je to jev.

Jiný hlas: Čili kdyby se to jen ukázalo, tak se mi to nejevilo?

Hejdánek: Ale no, to můžu vědět. Jenomže já si jenom uvědomím, co to je vědět. Já si uvědomím, že se mi něco ukázalo, ale nevím co. Nevím, jak to vypadá, nevím nic. Jenom jsem si uvědomil jako blesk z

čistého uprostřed noci, tak najednou to blýskne a já jsem zmaten a nevím, co bylo před a co bylo po. Tak já si to uvědomuji, ale nevím. Musím rozlišit: vědět znamená vědět, co se mi to ukázalo. A v tu ránu už je to zároveň jev.

Jiný hlas: Takže v podstatě ten *logos* integruje to ukazované. To ukazované samé není nějakým způsobem *logem* integrováno.

Hejdánek: Podívejte se, především *logos* integruje svým způsobem to soucno, takže udržuje ta jednotlivá ukázání, udržuje v jakési jednotě toho bytí soucna.

Jiný hlas: Ano, ale to je toho bytí soucna. A teď, když se to ukazuje, tak to ukazování nemá žádný, tam ten *logos* nikde nefunguje.

Hejdánek: Jak to, že ne? Ukazování právě tam funguje.

Jiný hlas: Ale to funguje u toho, co se ukazuje. Ten integruje to jeho bytí.

Hejdánek: No jistě. Když mluvíme o ukazování, tak mluvíme o tom, co se ukazuje, a ne komu. To nezajímá. To tam nepatří, komu. Jde o to, jestli kouká.

Jiný hlas: Ale tady jde potom o to, když se mně něco ukazuje, to mě zajímá teď, protože v podstatě to jevení je s tím integrované.

Hejdánek: Co znamená, když se mně něco ukazuje? To znamená, že já koukám na to, co se ukazuje.

Neznamená to nic jiného, než že já koukám na to, co se ono samo o sobě ukazuje. Ne mně. Vy řeknete, že mně se ukazuje, to znamená, že na to koukáte.

Jiný hlas: Ano, ale když říkáte sám, tak píšete: to, co se mi ukazuje, já v podstatě nevím co, protože tam ještě není ta integrace, tam není ten *logos*. Až skrze ten *logos*, tak pak já teprve vidím, co se mi jeví. Takže to znamená, že to ukazování je jakoby slepé.

Hejdánek: Jak slepé?

Jiný hlas: Je slepé v tom smyslu, že...

Hejdánek: Žádný slepý! Vždyť ono se to ukazuje, jedno jestli někomu nebo ne.

Jiný hlas: Já nemůžu říct vůbec, co se mi ukazuje.

Hejdánek: To jste vy. A co je do toho, jestli co vy umíte nebo neumíte říct, co je tomu do toho, co se ukazuje? To se prostě ukazuje, ať o tom víte nebo nevíte.

Jiný hlas: Chci to rozlišit z toho důvodu, jak se odlišuje ukazování od zjevení. U toho ukazování...

Hejdánek: Zjevení je vždycky někomu, kdežto ukazování je přecházení do aktuality. To jest, když se to niterné zvnějšní v daný okamžik *hic et nunc*, tak to je ukázání. Tím takhle se ukazuje každé jsoucno, že prochází postupně vždycky svými jsoucnostmi, v nichž se ukazuje, ale nezjeví.

Ono tady je ještě komplikace, o které jsme nemluvili, že to není jenom záležitost časová, ale je to záležitost ještě jiného typu. To jest prostě to, co se ukazuje, vlastně – to by fenomenologové namítali, že to je vědecká konstrukce, že tím jsme úplně utekli od fenoménu – ale prostě to, co se ukazuje, vlastně není pes, nýbrž co se ukazuje, to jsou – jak to říct, ono se to ani neukazuje *de facto* – prostě jsou to jednotlivá kvanta záření různých kmitočtů, která dopadají na sítnici, to znamená na jednotlivé buňky, a ty se tam vybudí, potom nějaké elektrické impulsy, které jdou dál do ganglií a tak dále. Takže ten počitek vzniká až teprve cestou, že původně to je nějaký jenom fyzikální děj, eventuálně chemický děj.

A teď já z těch jednotlivých drobných informací si poskládávám, respektive je otázka, zda já, poněvadž na těch nejnižších úrovních se to syntetizuje bez zásahu vůle. To oko samo to vidí, i psovi to vidí. Takže tady nejde jenom o to, že se mi jeví pes díky tomu, že já buď přímo znám tu minulost, nebo ji aspoň předpokládám z analogických případů a předpokládám budoucnost a tím to ihned promítám do této časové roviny, ale já zároveň syntetizuji ty jednotlivé informace, které dostávám, vybírám z nich, poněvadž zároveň s tím psem mně na sítnici – se světlem ze psa – mně dopadá na sítnici světlo ze všech možných předmětů kolem a já je vylučuji, poněvadž se soustřeďuji na psa, čili beru v úvahu jenom to a ty syntetizuji. A to taky ovšem pomocí *logu*.

Tak ten *logos* není jenom záležitost časová, nýbrž je to i tahle ta záležitost. Jenomže na to se vždycky dával hlavní důraz a chápalo se to naprosto nesmyslně v té anglosaské tradici jako ty počítky nebo nějaké

takové senzace a tak.

Jiný hlas: Ještě takovou maličkost, odkud berete to, že ten *logos* má tuhleto dvojí funkci? Protože vy si tím v podstatě zajišťujete to, že já takovýmto způsobem mohu poznávat, jak dejme tomu Fink hovoří o té věci o sobě. Protože ona, jak ta věc, která se ukazuje, tak to jevení je obojí integrováno tím člověkem.

Hejdánek: Mhm.

Jiný hlas: To je právě ten účel. To je stará věc.

Hejdánek: Jinak interpretovaná ovšem. Tam to v podstatě místo *logu* zajišťoval *intellectus divinus*. A ten *intellectus divinus* nám byl přizpůsoben...

Jiný hlas: Božský rozum byl stejně podřízen stejným zákonům jako naše myšlení, takže jsme mohli takto poznávat věci, jak skutečně jsou.

Hejdánek: To je jeden z těch předpokladů. To není proto, že byl podřízen stejným zákonům, a proto jsme mohli poznávat, nýbrž tomu bylo podřízeno všechno – jak věci, tak naše chápání. Tím byl garantem.

Jiný hlas: Takže on byl v té středové...

Hejdánek: No jistě. *Intellectus divinus*, o čem mluvíš ty?

Jiný hlas: Domnívám se, že u Descarta se mluví také o *intellectus divinus*, ale už se chápe tak, že i tvůrce i moje myšlení je stejného druhu, podřízeno stejným zákonům, které mu to poznávání...

Hejdánek: Ale pak ten *intellectus divinus* nic nezajišťuje. Co zajišťuje *intellectus divinus* u Descarta? Nic. U toho zajišťuje něco jenom věrohodnost a spolehlivost Boží, nikoliv intelekt. Nikoliv co? Nikoliv intelekt. Tam prostě jenom to, že Bůh neklame, je zárukou toho, že já poznávám správně, nikoliv jeho intelekt. Nýbrž jenom to, že on neklame. Takže tam *intellectus divinus* nemá cenu citovat, když mluvíme o *intellectus divinus*, tak samozřejmě to u Descarta končí. Podobnou funkci to má u Spinozy, podobnou funkci to má u těch anglických, jako třeba Berkeleye a podobně.

Jiný hlas: Už ten předpoklad základu myšlení, předpoklad jakési víry, že to tak je, že můžu poznávat...

Hejdánek: Ale jestli je to třeba potřeba v tuhleto chvíli? Proč nestačí, aby ten *logos* fungoval jenom na té jedné straně? Tam může být jiný *logos* dejme tomu nebo něco jiného, co udržuje to, že ty věci se nějakým způsobem ukazují. Proč to musí být zajištěno touhleto...

Jiný hlas: Dobrá, tak něco jiného. Tak co například?

Jiný hlas: Nic proti tomu, terminologicky to nazvat...

Hejdánek: Nejde o to, jak to nazvat, ale co jiného věčně, ne název.

Jiný hlas: Věčně samozřejmě že to bude něco, co zase způsobuje to, že ta věc je nějakým způsobem integrována.

Hejdánek: Jinými slovy je to *logos*.

Jiný hlas: Ale může to být jiného druhu *logos*.

Hejdánek: Nemůže být. Jakého jiného?

Jiný hlas: Protože podívejte se, u těch zvířat...

Hejdánek: Jestliže *logos* definujeme jako to, co integruje, tak jak jinak integruje? Co to je jiného druhu? To je strašně konfušní. Co to je jiného druhu?

Jiný hlas: Já chci tu věcnou věc, protože tady pak existuje mnoho *logů*. Pro zvířata, pro rostliny existuje jiný *logos*.

Hejdánek: Mluvíte o *logu* jsoucna, nebo o *logu*...

Jiný hlas: Když si vezmete ten *logos*, který integruje jsoucna.

Hejdánek: Právě, o tom budeme uvažovat, protože je jenom jeden *logos*.

Jiný hlas: A ten... ano, takto. Dobře. Ne, ne, jeden *logos*. Jeden *logos* bude zajišťovat vůbec integritu jsoucna, aby se vůbec ukazovala. To je, zatím, vy máte jeden *logos*, který má více funkcí. Já teď budu hovořit, když to rozdělím, pak můžu třeba říct, že je to tentýž *logos*, který má tyto funkce, ale tak jednak je tady ta integrita těch jsoucen, aby se ukazovala. To je jedna z funkcí. Potom tady by mohl být druhý *logos*, který umožňuje to, že ty věci se člověku nějakým způsobem jeví. To je druhý *logos*. Pak zase tady může být další *logos*, jak se to jeví třeba psovi nebo zvířeti.

Hejdánek: To je absurdita. Ale tohleto udělal Empedoklés, že řekl, že jeden *logos* působí svár, druhý *logos* působí lásku. A rozlišil je jako lásku a svár. To kritizoval ovšem Aristotelés a ukázal, že to je absurdita, že prostě láska právě tak rozděluje jako spojuje a svár právě tak spojuje jako rozděluje.

Takže to nemůžete jen takhle slovně, že si můžete vymyslet. To byste stejně mohl říct: je *logos*, který způsobuje, že události začínají, jiný *logos*, který způsobuje, že události pokračují, a pak je třetí *logos*, který způsobuje, že končí. No, to není nějaké řešení, to není myšlení. To je prostě v magazínu, když se píše, co v kterém šupletí je, ale to nemá souvislost žádnou. Takovýchhle *logů* si můžete takhle napočítat kolik chcete, ale myslet se to nedá.

Jiný hlas: To jsou možná trochu jiné *logy*, než o kterých uvažujete vy, než které uvádíte vy. Protože tohle jsou *logy*, které se netýkají nějakých událostí a já bych na každou část té události použil jiný *logos*. Já tady mám v podstatě na všechny události pro někoho jeden *logos*, pro jiného jiný *logos*, ale je to furt na celou událost, kdežto vy byste chtěl tu událost rozdělit a na každou použít jiný *logos*. To já netvrdím.

Hejdánek: No ale vy to rozdělujete, že na každou událost je jiný *logos*.

Jiný hlas: Ne, na všechny události mohou být různé *logy*, kterými ty události jsou integrovány. Pro lidi...

Hejdánek: A jak se mezi sebou ty různé *logy* liší?

Jiný hlas: To já nemůžu říct, protože jak jsem říkal, to já vím o zvířatech.

Hejdánek: No jo, ale tak proč mluvíte tedy... co vy víte, ale můžete rozlišit, jsou zvířata různá, nejsou všechna stejná, samozřejmě.

Jiný hlas: K tomu se dalo vcelku, a netvrdil bych nikdy tak silné tvrzení, že je to tentýž *logos*, který provádí integritu v člověku jako ve zvířeti. To by mi zase třeba připadalo silné. Já pro to nemám žádné odůvodnění, já to jen tak vidím.

Hejdánek: No jo, tak to jsou dojmy tedy potom. To není myšlení. Podívejte se, když budete mít mnoho *logů*, tak potřebujete zase něco, co integruje tyhle *logy*, aby se mezi sebou nervalý.

Jiný hlas: Proč nervalý?

Hejdánek: No už například, máte tradici filosofickou, tak se koukněte. Platón měl řůru ideí, ale potřeboval *demiurga*, který podle těch ideí něco dělá. Ideje samy, co s nimi?

Aristotelés odboural *demiurga*, ale zase tam dal to, co pracuje uvnitř, tu *energii*, eventuálně *entelechií*.

No, tak vy tam zas potřebujete něco, co vám dá ty *logy* dohromady. Kdo to bude vybírat?

Jiný hlas: Ne, takový nemám dojem. Jde totiž zase o to, jak se něco ukazuje člověku, tam zase chcete zavést nějaké rozdělení, které já tam nedělám vůbec.

Hejdánek: Ale ne jak se ukazuje. Já teď mluvím, když vy říkáte, že různé jevy mohou mít různé *logy*.

Jiný hlas: Tentýž jev může mít různé *logy*.

Hejdánek: Takže dokonce tentýž jev může mít různé *logy*. Jak se ty *logy* dohodnou?

Jiný hlas: Ty se vůbec nedohodnou.

Hejdánek: Nedohodnou? No tak jak to, že potom vznikne jenom jeden jev, jedno jsoucno? Když jsou různé *logy*, tak kde se vzalo to jedno jsoucno? Kdo garantuje, že to je jedno jsoucno?

Jiný hlas: To garantuje jeden *logos*, že to je jedno jsoucno.

Hejdánek: A co ten druhý do toho fušuje?

Jiný hlas: Ten druhý *logos* způsobuje, že se to někomu jeví.

Hejdánek: Ale nemluvíme o někom, jak je to v té věci samé. Vy jste říkal, že může mít různé *logy*, tak nepleťte do toho někoho. Ta věc, to jsoucno, jedno jsoucno má jeden?

Jiný hlas: Ano, to má jeden. Ale jiný *logos* je u jiného jsoucna, které mu v podstatě způsobuje...

Hejdánek: Jo takhle, vy chcete říct, že každé jsoucno má svůj *logos* a to znamená, že i *logos*, který je schopen... tedy jsoucno, které je schopno se dívat na ty ostatní, takže má svůj vlastní *logos*, takže to je jiný *logos* než ten *logos* toho... respektive dívá se na ně podle svého *logu*.

Jiný hlas: Ano, takto.

Hejdánek: No tak to jste prostě sofista v tom případě, poněvadž tohle tvrdil Gorgiás, že prostě každý jsme sami v sobě, zaprvé nic není, zadruhé...

Jiný hlas: Ne, že každý z lidí má jiný *logos*. To ne. Lidé mají stejný *logos*, ale lidé mají jiný *logos* než třeba krávy, nebo než třeba psi. Ale lidé mají všichni stejný *logos*.

Hejdánek: To je zajímavé. No takhle, dobře. Vidíme, že všichni lidé vidí tady židli, to právě způsobuje tentýž *logos*, ale kráva tady židli nevidí. Pro ni ten *logos* z toho dělá trochu něco jiného. Takto to myslím. A *logos* se tedy prostě netýká pravdy? Nemá souvislost žádnou?

Jiný hlas: No, takto, podívejte se. Samozřejmě, že by se to ostatní muselo nazvat trochu jinak. Protože tam se asi nemůže hovořit o *logu*, protože tam se to provádí jiným způsobem, to, že se té krávě něco jeví a tak. Tam já nejsem schopen ani říct, jakým způsobem se to, co se ukazuje té krávě, nějakým způsobem jeví. Nemůžu říct, protože tam je jiný *logos*. Tak já si to představuju. A ten *logos*, který funguje u člověka, tak ten je spojen s pravdou, samozřejmě.

Hejdánek: Jo, no tak ovšem vy zůstáváte v tradiční filosofii, která tohleto právě předpokládala a která tedy měla za to, že ta *difference* v tom, jak se co vidí, je v podstatě dána subjektivitou.

Jiný hlas: To není dáno subjektivitou, to je dáno těmi *logy*. To není subjektivita. *Logos* není subjektivní.

Hejdánek: Ale jo, protože ten *logos* sám je subjektivní. U té krávy jiný. Je to sice *intersubjektivita*, řečeno tedy s tím, to jest platí to vždycky pro celý rod a ne pro jednotlivce, nicméně pro rod to je subjektivita.

Jiný hlas: To je spíš... ne, to u mě není subjektivita.

Hejdánek: To je jedno, ale vázanost na subjekt. Prostě je to vázanost na určitý rod jako subjekt.

Jiný hlas: Takto jo.

Hejdánek: No, takže to nemá vůbec žádnou vazbu na to, jestli je to správné, nebo nesprávné.

Jiný hlas: Jak to? Pro ten rod ano.

Hejdánek: Vždyť nemá. Když pro každý rod je něco jiného pravda, no tak není pravda nic nebo cokoliv.

Pravda je jenom jedna a nebo tedy nemusíme o ní mluvit. To pak je zbytečné mluvit, že jsou různé pravdy. Pro každého jiná. Pro krávy jiná pravda, pro psy taky jiná pravda, pro lidi taky jiná pravda.

Jiný hlas: Mně to připadá dost vyhraněné tvrzení, že pro krávy existuje nějaká pravda. Jak tohleto vůbec můžu říct, když oni... to je právě to, co já bych popřel, protože já nemůžu říct...

Hejdánek: No tak když říkáte, že té krávě se to jeví jinak, takže jeví se jí to správně, nebo špatně?

Jiný hlas: no, já nevím, jestli kráva... domnívám se, že nemá vůbec pojmového uvažování.

Hejdánek: To nemá, to já nemluvím o pojmovém uvažování. Říkám, když říkáte, že se to jeví, tak jeví se jí to správně, nebo špatně?

Jiný hlas: No, ale jevení podle mě je možné jedině na rovině pojmového uvažování.

Hejdánek: No jo, no tak kde to jsme? Ale tak proč říkáte, že krávě se to jeví jinak?

Jiný hlas: No to jsem říkal, že to dávám do uvozovek, že nevím, co o tom mám říct, jakým způsobem ona je, v podstatě o tom nevím.

Hejdánek: No když vy to nevíte, podívejte, no tak když ale vy o tom nevíte, co byste řekl, tak proč o tom mluvíte?

Jiný hlas: No tak abych to aspoň trochu přiblížil.

Hejdánek: A co? Když nevíte co. Co vlastně přibližujete, když nevíte?

Jiný hlas: Pravděpodobně to je úplně něco jiného, o čem nemůžu nic říct.

Hejdánek: Ano, to je celý sofista *Gorgiás*, kterej nic není, kdyby něco bylo, nemůžeme o tom nic říct, kdybychom o tom něco řekli, nikdo nám nebude rozumět. Vy stojíte na tom, že vycházíme z toho člověka.

Jiný hlas: No ne, no...

Hejdánek: Tohleto není filosofie. Aleši, fakticky, tohleto jsou absurdity přímo.

Jiný hlas: Vždyť ten Heidegger je jedině na tomhleto založen. Vždyť ty zvířata a všechno tohleto vynechává.

Hejdánek: Ale o to nejde.

Jiný hlas: No jde. Vždyť proto on vychází od toho pobytu, od ničeho jiného vycházet nemůže ani čím jiným...

Hejdánek: Helejte, on je vynechává, když o nich mluvíte vy.

Jiný hlas: No, já o nich mluvím jen z toho důvodu, že tady jsou vámi zavedeny.

Hejdánek: No dobře, no ale tak vy můžete to odmítnout, ale nemůžete to přijmout a hovořit jinak. To není argumentace.

Jiný hlas: No ne hovořit jinak. Viděl jste nakonec, že prostě...

Hejdánek: Kdybyste se dovolával Heideggera, že on říká, že prostě celý to, jak se to jeví lidskému rodu, že je prostě subjektivita lidského rodu, no tak promiňte, to nemáte pravdu. To nemáte pravdu.

Jiný hlas: Jak to? Vždyť on hovoří o, když vůbec hovoří o něčem takovém, tak hovoří o tom, že jediné pobyť je na světě. O jiných tam nehovoří.

Hejdánek: Už o těch věcech, co jsou ve světě. Ale co s tím chcete říct?

Jiný hlas: No to je právě to, že to je spojeno s ukazováním lidským.

Hejdánek: No ano, no ale je to naprostá subjektivita lidská? Lidského rodu? Lidského rodu, no a tím pádem prostě nemá smysl mluvit o žádné pravdě. A proč se tou pravdou zabývá?

Jiný hlas: Jak to, že nelze hovořit o nějaké pravdě?

Hejdánek: No protože je to jenom subjektivita lidská.

Jiný hlas: No a tak na téhle rovině lze hovořit o pravdě, potom přece. Na téhle rovině toho lidského...

Hejdánek: Jak? Přece buď mluvíme o pravdě, a pak musí každá subjektivita být redukována nebo neutralizována.

Jiný hlas: Ale to není taková subjektivita, která by se týkala jenom jedné jednoho subjektu.

Hejdánek: No to je jedno. To je prostě smečková, davová psychóza smečky.

Jiný hlas: No tak to...

Hejdánek: No jistě, to je ono. To nemá s pravdou co dělat. I když celé lidstvo prostě bude zblázněné jedním směrem, tak to neznamena, že to je pravda.

Jiný hlas: No to nikdo netvrdí, jakože tohleto musí být pravda. Ale proč by se nemohla, tomudle tomu lidskému rodu, proč by na téhle rovině ukazování se lidskému rodu nemohla existovat pravda?

Hejdánek: No dobře, proč by nemohla. No tak může, no ale za předpokladu, že *Dasein* najde způsob, jak neutralizovat nebo zrušit svou subjektivitu.

Jiný hlas: No tak ta subjektivita je už zrušena částečně tím, že ten člověk, že všichni...

Hejdánek: Ne, to je subjektivita kolektivní. To je kolektivní subjektivita. No jistě, vždyť taky my tady si říkáme celou řadu věcí, říkáme, že předmětné myšlení je prostě omyl, v kterém setrvalo evropské lidstvo a Evropou poznamenaný celý ostatní svět dva a půl tisíce let. Že to je prostě ideologie, to pojmové myšlení, jak je známe, jak bylo založeno v Řecku.

Jiný hlas: No, ale jako to ještě furt nic neznamena, že by ta pravda...

Hejdánek: To znamena, no ta pravda tam nemá co dělat. Prostě pravda je iluze.

Jiný hlas: To závisí na tom...

Hejdánek: Iluze lidského rodu. No na čem ji založíte, když to svážete s tím *Daseinem*?

Jiný hlas: No já ji zakládám na povaze pojmového uvažování.

Hejdánek: No to je právě ta subjektivita. Na tom to nemůže být. Naopak pojmy musejí být založeny na pravdě, ne pravda na pojmovém myšlení. A stejně tak pravda musí platit pro lidský rod a ne lidský rod, aby měl svou pravdu.

Jiný hlas: To není na tom, že jedno zakládá druhé, ale že já jediné přes to, jak ukazuju, jak to pojmové uvažování funguje, mohu ukázat, co to ta pravda je.

Hejdánek: Ano, zejména když ukážu, postupně odhaluju další a další chyby toho pojmového myšlení.

Jiný hlas: No, to je jedno, tady jde o to, že ukazuju, jaké to pojmové myšlení je. Samozřejmě, že...

Hejdánek: No ale to musím ukázat, jediné když se postavím mimo.

Jiný hlas: Dejme tomu.

Hejdánek: Jak to nejde? Když jsem v tom, tak je to subjektivita.

Jiný hlas: No, ale tak jako když provedu celé tohleto, co jsme říkali, tak jako proč by i přesto se nemohlo

vykázat, že nějaká pravda tady existuje?

Hejdánek: Ne přesto, právě díky tomu.

Jiný hlas: No tak díky tomuhle tomu, že by se to vykázalo.

Hejdánek: Já neříkám, že by se nemohlo. Já jenom říkám, že to není tak, že prostě lidi všechny to viděj stejně, tak je to pravda. Nýbrž je to pravda, a proto je základní předpoklad splněn, aby se lidi dohodli.

Jiný hlas: To já jsem snad tady neřekl, že když všichni lidi to tak viděj, tak že to je pravda.

Hejdánek: No jistě, vždyť jste to říkal, že to je pro celej rod.

Jiný hlas: Ne, to jsem říkal, že pro celej lidský...

Hejdánek: Ne, ne, ne.

Jiný hlas: Že pro celej rod je to pojmové uvažování, že všichni...

Hejdánek: No vždyť ty krávy uvažují nepojmově, ale taky nějak uvažují. Viděl jste už někdy, že třeba kráva prostě, říkáte „pro ni židle neexistuje“, no ale že když jde, tak že si o ni poraní nohu? Ona se jí vyhne.

Jiný hlas: No tak existuje pro ni něco jinýho, ne jako, že tohleto musí být židle.

Hejdánek: To je jedno, ale vidí, že jako něco jinýho, bodejť, kráva si není schopná sednout tak, jak by poznala, že židle je na sezení, to taky pro ni na sezení není. To jistě, je pro ni něco jinýho. Vždyť kráva taky něco jinýho je.

Jiný hlas: No samozřejmě.

Hejdánek: Ale nicméně tedy, ona to taky vidí.

Jiný hlas: No, já vím, že něco vidí, ale zase to vidění, když už řeknu, že něco vidí, musím to dávat do uvozovek, že je to úplně něco jiného, než jako hovořím o vidění u člověka.

Hejdánek: To je zase konfuze. Nebudeme o tom hovořit. Vy jste sám říkal, že to je lepší, protože já se snažím pak přistoupit na ty zvířata a na tohleto jako hledat, jestli by náhodou, a ono to nejde.

Jiný hlas: A vy myslíte, vidíte tam tu souvislost v tom, jako že pravda lidstva může být subjektivní?

Hejdánek: To není pravda lidstva. A tudíž je to pravda, která neobecně všemu, už proto, že je lidská. Nemůže být pravda čímsi, co jako by zvítězila pravda lidská.

Jiný hlas: No, podívej se, zase, pokud přistoupím na to, že budu zase hovořit o zvířatech, tak asi mají nějakou jakoby... No to nelze, to nelze, opravdu to je nesmysl jako říkat, jestli mají čuňata taky nějakou pravdu. Mně to připomíná to pro-kritérium, v kterém vaše historická zkušenost lidstva, jeho praxe, a když se to v jeho praxi hodí, tak je to pravda.

Jiný hlas: Ne, když se to, to tady nikdo nehovořil o tom, že když se to někomu hodí, tak že je to pravda.

Tady se chtělo ukázat to, že zde je *logos*, který způsobuje tu integritu u lidí, a že tento *logos* taktéž umožňuje existenci pravdy a tato pravda samozřejmě...

Hejdánek: Ne, to, jak by mohl *logos* umožňovat existenci pravdy? Zaprvé pravda neexistuje, nemůže být. No není, ono žádná. Ale ani tím spíš neexistuje, existovat může jedině člověk. Zadruhé *logos* nemůže být víc než pravda a něco zajišťovat na pravdě. *Logos* zcela závisí na pravdě.

Jiný hlas: No mají stejnou povahu. Jsou to obě...

Hejdánek: Nemají stejnou povahu. To jsou dvě různé předmětnosti. No právě, že ryzí nepředmětnost je pravda, ale už *logos* není zcela ryzí nepředmětnost.

Není to totožné, prostě není to totožné.

Jiný hlas: O tom jsme my nemluvili, o tomhle, a dokonce se mi zdá, že v některých minulých letech jsme také ten *logos* někdy považovali za šifru označující totéž.

Hejdánek: To nevím, to možná že někdo špatně, ale já jsem kdysi dávno, přesně tak, svět řeči, a pravda je na to... A prostě že pravda nás oslovuje skrze *logos*, ale skrze *logos* mluví pravda, nemluví ten *logos*, jsem jasně říkal.

Toto, co nás oslovuje, není *logos*, nýbrž pravda. A pravda nás ovšem oslovuje skrze *logos*.

Takže po téhle stránce je naprosto jasno, že vždycky jsme zachovávali rozdíl mezi pravdou a logem.

Jiný hlas: My jsme teď četli toho Heideggera, tak tam se na tom... No, no... tak tam se na to dost

naráželo, protože tam jste mu vytýkal v podstatě Heideggerovi, že on tam tu pravdu už dává za ten *logos*, že ten *logos* tam už má v podstatě jako tu pravdu.

Hejdánek: Jistě, on dělá z logu pravdu. On dělá ten *logos* téměř shodným s pravdou. No tam dokonce je výš než pravda.

Jiný hlas: Tam snad je to výš, tam určitě bude. On tam je na té úrovni, že on vykonává funkci pravdy, a pravda je tam chápána jako výrok o jsoucnu jako *adekvace*. Ne, to jsme si mysleli my, ale když tady byl Jiří Němec, tak ten nakonec tvrdil s vámi, že to tam taky má Heidegger, co si pamatuju. Jo, je to rozdíl.

Patočka mně to taky tvrdil, že to nepochopení a že vlastně v tom Heideggerovi je to takhle a tak dále.

Hejdánek: Jak já rozumím Heideggerovi – to bychom se zase museli pustit do toho čtení – tak pro něho až do dost pozdních let, kdy to začal revidovat, ale jenom formálně a neřekl jinou koncepci, jinou novou, jenom zproblematizoval to své celoživotní přesvědčení, že pravda je *aletheia* a to je neskrytost. Že to v posledních letech zproblematizoval, ale novou koncepci nevypracoval. Tak v celé té době předtím, a zejména teda když přednášel tamto *Vom Wesen der Wahrheit* a potom to zredigoval a vyšlo to a vycházelo to znovu, tak celou tu dobu od *Sein und Zeit* až někam do padesátých let držel, že pravda je odkrytost, rozumí se jsoucna.

Ale jsoucno je tím, čím jest, díky logu, nikoliv díky pravdě.

A já celou tu dobu jsem se pokoušel nějak tomu čelit tím, že jsem tvrdil, že základní chyba je v tom, že Heidegger předpokládá, že jsoucno je, co jest, zatímco ve skutečnosti každé jsoucno samo o sobě je mnohoznačné a teprve ve světle pravdy se ukazuje jeho pravá tvář.

Což je vysloveně celoživotní polemika s Heideggerem. Možná že mu špatně rozumím. Patočka aspoň byl přesvědčený, že to je tohle, že vlastně ta podobnost nebo obdoba je mnohem podstatnější.

Takhle to teda je. Že já jsem přesvědčený, že třeba v té studii *Vom Wesen der Wahrheit*, že tam zůstává pravda závislá na jsoucnu. Prostě rozhodující pro pravdu je jsoucno. Jaké jsoucno jest, taková je pravda o jsoucnu.

A proti tomu jsem od začátku tvrdil, že jsoucno je takové, jaká je o něm pravda.

Jiný hlas: Tady myslíte ten subjektivismus, o kterém jste se tady dříve zmínil? U toho, že jsoucno...

Hejdánek: Ne, tady nejde o subjektivismus. Tady jde o to, že jsoucno garantuje svou vlastní pravdu. Proto on mluví o tom, že každé jsoucno má svou pravdu.

To znamená, jaké je jsoucno, taková je pravda o něm.

Jiný hlas: Pravda se spravuje tím jsoucnem.

Hejdánek: Ano.

Jiný hlas: Ale to nemůže být jiná pravda než chápána v tom smyslu jako výrok o jsoucnu jako *adekvace*?

Hejdánek: Ne, to není výrok, to je u Heideggera... Výrok je až druhotná záležitost. U Heideggera to je zjevnost neboli neskrytost jsoucna. To je pravda. Čili to je jako jakýsi aspekt jsoucna. Pravda je aspektem jsoucna.

Jiný hlas: Ale tomu Heideggerovi jemu nejde o to, aby v podstatě ukázal, co je pravda, ale on ukazuje to, když se dejme tomu pravda chápe jako ta podoba vypovídání o věcech, tak on chce ukázat na tomhle příkladu, z toho vyjde, jak to myšlení je nedostatečné a jak by mělo jít dál. V podstatě on ukáže, že to založení je celé v té světlíně, která vůbec umožňuje celé to jevení a skrývání. Jemu nejde ani tak... Já jsem měl dojem, když jsme to teď četli – já jsem totiž Ivana nutil, abychom si to přečetli, *Vom Wesen der Wahrheit* – takže jsme to četli. A když jsem mu to říkal, tak on se mnou souhlasil. Že jsem právě říkal, že vidím, že ten rozdíl mezi vámi a jím je v tom, že vy v podstatě vymezujete, co je pravda, kdežto Heideggerovi ani nejde o to, aby vymezil, co je pravda, ale ukázat na to, jak to lidské myšlení při pojímání pravdy takovýmto způsobem, jak on ukazuje na to středověké pojímání, jak je nedostatečné a kam musí jít až dál, na co nesmí zapomenout. A v podstatě tak dojde k tomu, že ukáže, že to jevení samo a to ukazování a skrývání neboli ta odkrytost není možná bez té světliny potom. Což není třeba v tom *Vom Wesen der Wahrheit*, tam až ke konci jsou ty poznámky k té přednášce, kterou měl v tom šedesátém sedmém.

Hejdánek: A vy jste to dělali ze *Sein und Zeit* nebo z čeho?

Jiný hlas: Ne, ne, my jsme četli *Vom Wesen der Wahrheit* a potom ještě vyšlo v tom Soumraku. Ale vy říkáte, že to v tom není. Není to v tom *Vom Wesen der Wahrheit* o té světlině.

Hejdánek: *Lichtung* tam je samozřejmě.

Jiný hlas: Tam je až na konci, v té osmičce nebo až v té přidané kapitole, je poukaz na tu přednášku nebo na něco.

Hejdánek: Ne, tam se s *Lichtung* pracuje. Tam se o *Lichtung* mluví, bezpečně.

Jiný hlas: Já mám dojem, že je to až potom v tom *Konci filosofie*, že tam o tom víc hovoří.

Hejdánek: Znovu o tom hovoří, ale prostě v tom *Vom Wesen der Wahrheit* tam se o *Lichtung* mluví.

Jiný hlas: Jde o to, že jsem měl ten dojem a Ivan mi to jako nějak potvrzoval, že mu jde spíš o to ukázat tu nedostatečnost toho myšlení a kam je potřeba až dál jít, a ne o nějaké přímé vymezení pravdy.

Hejdánek: No jistě že ne, pravda se nedá přímo vymezit. A nevím, proč říkáte, že já to vymezuju.

Jiný hlas: No vaším tématem je třeba pravda.

Hejdánek: No jemu taky, když píše *Vom Wesen der Wahrheit*, ne? A jak to vymezuju? To ještě neznám, když je tématem, že to vymezuju. Říkat, co je pravda, to jsem si nikdy nepřisvojil.

Jiný hlas: Heidegger si dal za téma prostě nedostatečnost lidského myšlení.

Hejdánek: A nicméně mluví o *Vom Wesen der Wahrheit*, nikoli o nedostatečnosti lidského myšlení. Tak to klame, když dává jiný název?

Jiný hlas: Víte, co z toho vyleze potom?

Hejdánek: Ne, to je prostě to, že Heidegger věděl aspoň do jisté míry, nebo tušil, že o nepředmětné skutečnosti se nedá předmětně mluvit.

Jiný hlas: No tak to je samozřejmé, že tohleto bylo o té samé jako o bytí, že to teda taky on nemůže o bytí.

Hejdánek: Takže prostě když mluvíte – a tohle jsem já taky vysloveně řekl, dokonce kdysi strašně dávno, ještě koncem padesátých let v tom sborníku Hromádkově k šedesátinám nebo pětadesátinám, nebo co to bylo, tak tam mám studii o Hromádkově pojetí pravdy a tam na něm ukazuju, právě tam...

--- (1987-10-06 Jaspers, *Vernunft und Existenz* (čtení) (3)_s1_cleaned.flac) ---

Hejdánek: Můžeš smazat. Po přečtení tohoto Patočka mně řekl, že já tam mám skutečně, aniž jmenuju

Heideggera, tak tam mám jakousi takovou *invektivu*. A Patočka mně říkal, že jsem nepochopil Heideggera, že naopak on, Heidegger, myslí stejným směrem jako já. O čemž pochybuju dodnes. Ale jde o to, že já jsem tam řekl a výslovně formuloval, že vpravdě nelze mluvit předmětně, protože jakmile se obrátíme k pravdě samé, abychom řekli, co to je, tak se nám mění v něco jiného, než jest. Prostě nám uniká mezi prsty, a že tedy, když chceme mluvit o pravdě, musíme mluvit předmětně o něčem jiném. Já mám dojem, že i když jsem tenkrát zdaleka nedohlížel, co to všechno znamená, tak jedna věc je jasná. Jsem si byl jistý od samého začátku, dneska to je třicet let asi nejmíň, že pravdu vymezovat předmětně nelze. Takže jestliže vy teď říkáte, že na rozdíl od Heideggera, který vlastně mluví o něčem jiném, já vymezuju pravdu, tak se hrubě mýlíte.

Jiný hlas: Ne, já jsem nemyslel, že byste ji předmětně nějak vymezoval. Ale existuje taky nepředmětné vymezení. Jak se z toho...

Hejdánek: Ano, ale to nepředmětné vymezení je možné jenom tak, že předmětně se mluví o něčem jiném. Tak například jeden ze způsobů, jak se dá mluvit o pravdě věcně a nikoliv blbě, je, že mluvíme v pojetí člověka. To je způsob. Prostě najdeme si, že hovoříme o něčem jiném a na tom nepředmětně vymezíme, když mám říct to vymezení, což je blbost, poněvadž mez, to je vždycky předmětné, ale prostě nepředmětně jaksi *intendujeme* k pravdě. Přičemž totéž platí o pravdě samotné. My můžeme mluvit o pravdě. Nesmíme si myslet, že vymezujeme pravdu. Ale tím, jak mluvíme o pravdě, vlastně mluvíme nepředmětně o člověku, a to je pak dovoleno. Když vpravdě mluvíme způsobem, který je zaměřen k člověku, poněvadž člověk je taky nepředmětný. Nejpodstatnější ze všeho, sice je to *konkrétum*, má svou předmětnou stránku, jenomže právě to, co ho dělá člověkem, je ta nepředmětná stránka. Takže my

můžeme samozřejmě mluvit o pravdě, vypracovat jakési pojetí pravdy, jestliže nemáme za to, že tím vymezujeme pravdu, nýbrž že se vyjadřujeme o člověku.

Tímto způsobem můžeme předmětně mluvit, jakoby předmětně mluvit o pravdě. To jest tak, že se to stává, jak říká Jaspers, že se stává pouhou šifrou pro to, abychom něco řekli podstatného o člověku. Nebereme tu šifru doslova. Takže v tomto smyslu je možno mluvit o pravdě. A v tomto smyslu mluví taky Heidegger o pravdě. *Vom Wesen der Wahrheit*. Tam kdykoli mluví o pravdě, tak poukazuje na něco jiného. Já mu nevytýkám tuto věc, naopak to jsem se u něj naučil. Já mu vytýkám, jak mluví o tom jiném a v jakém smyslu. To jest on, když mluví o pravdě, tak poukazuje k *Seiendes*, a to je ta chyba. Když mluvím o pravdě, tak musím poukazovat k nepředmětné stránce soucna, a to nejlépe bytí, tu bytí teda, *Dasein*. Když mluvím o pravdě, tak legitimně mluvit o pravdě tematicky lze jediné tak, že ve skutečnosti mířím k tomu, abych postihl *Dasein*. Zase v heideggerovském smyslu. A nikoliv *Sein*. Nebo *Seiendes* dokonce. To je ta chyba Heideggera podle mého soudu. Zatímco u něj pravda je podřízena, podrobena soucímu. To jest, jaké soucí jest, taková je jeho pravda. Tak v tom nejčistším případě člověk je ta bytost, která je, nic více než jiné, určena pravdou.

Jiný hlas: To on říká, ten pobyt je už tím svým bytím pravdivý. To znamená ne, že by byl pravdivý, ale že má...

Hejdánek: No jo, právě všim, že svým bytím pravdivý. Přičemž to pobytí, když překládám jako bytí, tak je to vždycky trochu nepřesné, poněvadž *Sein* je zároveň bytí i soucnost. Tohle rozlišení soucnosti... Sice on má *Seiendheit*, ale v jiném smyslu, než my to používáme. A prostě navíc ještě mluví o bytí vůbec, což nevím, co je, to odmítám. Mluvit o bytí vůbec. Bytí uznávám jediné jako bytí soucna. Čili jako konkrétní bytí. Takže těch rozdílů je celá halda.

Jiný hlas: Ne, ale na začátku tenhle celý spor vznikl vlastně z toho, že já jsem tvrdil, že pro mě soucnost je totéž jako jevení. Já jsem tahleta dokazování nebo jevení už na začátku nějak říkal. Pak jsem řekl, pro mě je to totéž.

Hejdánek: Jo. Ale když to rozlišíme, tak já s tím souhlasím. Soucnost, to je, jak se *hic et nunc* ukazuje nějaké soucno. To je jeho soucnost. Ano. Ovšem ještě by bylo třeba dodat, že to je jeho aktuální soucnost. Nebo aktualizovaná soucnost. Pak samozřejmě ono má ještě celou řadu dalších soucností, které ovšem nejsou zrovna aktualizovány.

Jiný hlas: A teď k němu patří taky to jedno, že nevím, jestli na lístku to máte, že tam říkáte, že jsou to jednak ty přítomné soucnosti a pak jsou ty soucnosti, které už nejsou nebo které... A že pak závisí, že v podstatě pravda dělá to, že z těch soucností vybírá tu pravou soucnost.

Hejdánek: To ne. Já vůbec, se soucností tohle nemá co dělat. Já říkám, že každé soucno je mnohoznačné.

Jiný hlas: Jak to myslíte mnohoznačné?

Hejdánek: No prostě nedá se říct, že je to, co je. To by byla jednoznačnost. Prostě odmítám identitu.

Jiný hlas: Míníte soucno, to, které se jeví?

Hejdánek: Ne. To, které je.

Jiný hlas: No, tam zase já mám tu námitku, že když tam máte dvě logie, ten jeden *logos*, kterej provádí tu obojí rovinu, takže pak můžete hovořit jak na jedné rovině, tak i na druhé rovině o soucnu. Já bych o soucnu mohl hovořit jediné na té rovině jevení. Na té druhé rovině bych musel hovořit o něčem, jak to má třeba ten Kant, věci o sobě.

Hejdánek: No no, to právě... prosím, vždyť jo. Jenomže, samozřejmě nemůžeme to plíst dohromady. Prostě tenhleten fenomenologický přístup mně je proti srsti. Poněvadž jednak mně je ho příliš mnoho, a jednak je mně čímsi příliš málo. V něčem ho chci radikalizovat a v něčem nechci jít tak daleko až k té, jak já tomu říkám, subjektivitě.

Jiný hlas: Víte, nevzniká potom při tom vašem pojetí taktéž dané potom jednobytí jenom? Které je stejné, tak to vyhovuje.

Hejdánek: Čeho?

Jiný hlas: Bytí čeho? Vy hovoříte stále o jsoucnu. Ať už na rovině ukazování, tak na rovině jevení. Stále je

to jenom jedno a totéž jsoucno. A to jsoucno, které se ukazuje, a to jsoucno, které se jeví, tak pro vás má jednobytí.

Hejdánek: Pokud jde o jedno jsoucno. Pokud jde o jedno jsoucno, tak...

Jiný hlas: Protože logicky ono v podstatě zajišťuje, že má jednobytí. Že by se to tím pádem rozpadalo na dvě bytí, pokud bych to takto chtěl držet. Pokud bych chtěl tvrdit, že i ta věc sama o sobě se nějakým způsobem ukazuje. Pokud jevení vyhradím jenom jevení *Dasein*. Tak při tom jevení samozřejmě to jsoucno, které se jeví, má nějaké bytí. A pokud budu chtít hovořit o té věci o sobě, která se nějak ukazuje, no tak taky musím hovořit asi ještě...

Hejdánek: To jest bytí má to jsoucno, kterému se něco jeví?

Jiný hlas: Moment, bytí má to jsoucno, kterému se něco jeví.

Hejdánek: Ne kterému, ale které se někomu jeví.

Jiný hlas: Ne, které se někomu jeví. Ne, kterému se... teď už...

Hejdánek: Jo, tak to je úplněj starej Berkeley. To je *esse est percipi*.

Jiný hlas: No, to jsoucno je dáno, to bytí je dáno tím, že se to někomu jeví. Dokud se to nikomu nejeví, tak to žádný bytí není.

Hejdánek: Tak to bytí nemá. No jo. No to je *esse est percipi*. To je ten subjektivismus. To ani Heidegger by nepřijal. Ten se tomu bránil.

Jiný hlas: Přece pokud zde nebude pobyt, tak zde neexistuje bytí, tak zde není bytí.

Hejdánek: To říká Heidegger, to mně taky na něm nejvíc vadí. To je naprostej nesmysl. Naopak, pokud to není bytí, tak nemůže být *Dasein*. Kde by se to *Dasein* vzalo, kdyby nebylo nejdřív *Sein*.

Jiný hlas: To není něco dřív a něco potom. Je to kruh. Je-li pobyt, tak je i bytí. Tady není, že jestli je jedno, pak je druhé. Ty jsou zároveň, ty věci. Nejsou tak, že jedno je dřív a druhý pozděj v nějaký sledící.

Hejdánek: A dobře, nejde o čas, ale je něco základního a něco odvozeného.

Jiný hlas: Ale není nic základního, ani nic odvozeného. Tady když je jedno, tak je i druhý.

Hejdánek: No to je.

Jiný hlas: No právě, tak to je u Heideggera.

Hejdánek: No tak není pravda. No dobře u Heideggera, jenomže je to nedržitelný.

Jiný hlas: Proč myslíte?

Hejdánek: Protože proti Heideggerovi má daleko víc pravdy Hegel v tom případě. To je pod Heglem, tohleto.

Jiný hlas: Ne, je to možný, ale já nevím, proč by, když je pobyt, tak je i bytí.

Hejdánek: No není, protože když je bytí, tak je pobyt. Prostě základnější, fundamentálnější je bytí než *Dasein*.

Jiný hlas: Já neříkám, že jedno je základnější než druhý, já říkám, že když je jedno, tak je automaticky i druhý. Nemůže být jedno bez druhého.

Hejdánek: Ne, *Sein* je nejdřív a *Dasein* je asi milion let zpátky. Kdežto *Sein* je osmnáct miliard let. Zatímco *Dasein* je jenom milion let. Takže i časově to platí. Ale mně nešlo o tu časovost.

Jiný hlas: No tak co to teda byl svět od velkého třesku? Vždycky no, co to...

Hejdánek: To prostě zahrneme do konstrukcí moderní vědy, který nemají se skutečností co dělat. To filosofii nezajímá. To je konstrukt.

Jiný hlas: To není konstrukt, samozřejmě ta skutečnost, která byla, tak se nějakým způsobem jevila tomu, co tady bylo, ale to co tady bylo, pokud už tady byl i později nějaký člověk, tak třeba uvažoval myticky, neuvažoval ještě pojmově, tak se mu to celé ukazovalo jinak, než se to...

Hejdánek: Ale já nemluvím, jak se mu to ukazovalo, já mluvím o tom, jestli tady bylo bytí. Jestli tady bylo, ne jestli se ukazovalo nebo jevílo dokonce. Bez pobytu tady být nemohlo. Bytí se nepochybně nemohlo jevit, dokud tady nebyl člověk. To znamená až asi těch posledních milion let. Ale bylo tady.

Jiný hlas: Ano, vy tady máte ten logos, kterej to zaštiťuje.

Hejdánek: Ale to je jedno, to jsem si vymyslel logos, notabene si to vymyslel Heidegger z části, já vlastně

navázal na Heideggera tady.

Jiný hlas: Mně nejde o to, abych ho bránil, já totiž...

Hejdánek: Nejde o to, že já mám logos, ale jde o to, že přece uznáváte, že má ta astronomie, že má astrofyzika pravdu, že přibližně těch osmnáct miliard let tady náš svět existuje.

Jiný hlas: Něco tady bylo, ano.

Hejdánek: Něco tady bylo. A tak když říkáme, že to bylo, tak to znamená to je to bytí, to *Sein*.

Jiný hlas: To je právě to, že jestli tohleto vůbec mohu tvrdit. Když tady...

Hejdánek: Můžete tvrdit, že tady bylo něco?

Jiný hlas: Tak to nemůžete taky tvrdit.

Hejdánek: Můžete takovou hypotézu taky tvrdit, že tu bylo bytí. Když připustíte, že tady byl svět, tak tady muselo být bytí. Copak mohl být svět bez bytí?

Jiný hlas: Já totiž furt nevidím ten krok, kterej bych měl udělat, abych mohl tvrdit z toho, co se mi jeví, že to, co se mi jeví, se taky nějakým způsobem ukazuje nezávisle na tom, že se mi to jeví. Tento krok zatím nejsem schopen sám v sobě si nějak ospravedlnit.

Hejdánek: No bez logu to nejde. Já taky nemůžu. Ale pomocí logu se tam ukáže, že tento krok lze udělat. Ale jediné s logem, to jest bez logu to není možný, bez logu samozřejmě se mi nic nejeví. A zejména ne bytí nějakýho jsoucna. Ale to bytí tady je i když se mi nejeví. Proto rozlišuju jevení a ukazování. Prostě ten velký třesk to byl velký úkaz. Ale nikomu. Tady byl jenom ten svět, kterej třask. Tak leda, že by se ukázal sám sobě, ale to nemoh, poněvadž nebyl příslušně vyvinutej. No tak to byl úkaz, to se ukázal ten třesk. Ale nikomu. Tak buď musím odmítnout velký třesk. Anebo musím spolu s velkým třeskem přijmout, že začalo něco být. Čili že to je začátek bytí. Samozřejmě jsoucna, nikoliv vůbec.

Jiný hlas: Mně to připadá taky jako jenom hypotéza.

Hejdánek: Ale to prostě pak musíte najít způsob, jak o tom mluvit. Nemůžete mluvit o tom, že velký třesk se odehrál před osmnácti miliardama let a že nebyl. On byl právě. Tak to nemůžete říkat, že před osmnácti miliardama let nebyl velký třesk. To nedává smysl. Ono nebylo spousta jinejch věcí. Ale to je jedno, ale když hypotézu, tak v ní je obsaženo i to, že byl. To nemůžete bez toho být. To není žádná hypotéza pak.

Jiný hlas: Pokud já budu hovořit o tom jevení, které je jevením vždycky jenom nějakému pobytu, tak pro tohleto musím vymezit něco jinýho, jiný termín, musím hovořit v jinejch termínech, čili o ukazování.

Hejdánek: No, jistě o ukazování, no.

Jiný hlas: Pokud budu hovořit o ukazování, tak teď je otázka, co mi dovoluje tvrdit, že tady existuje jenom jednobytí. Jednobytí, kdy se věc ukazuje, a podruhé, kdy se jeví. O tom jsme se teďkom bavili.

Hejdánek: Jo, ano, no.

Jiný hlas: Že tady je jenom jednobytí. To se ukazuje a jeví.

Hejdánek: Toto jsou jenom logické cesty, jak na to přijít. To nemůžu prostě šáhnout někam a to mi to garantuje. To je prostě určitá logická koncepce s určitýma konsekvencema. A já navrhuju jako hypotézu určitou konsekvenci a zapojím tam logos určitým způsobem. Navíc ne vymyšlenej jen tak zhůrta, ale opírá se to o Hérakleita a o Heideggerovu interpretaci Hérakleita. No tak tak Heidegger sám zčásti říká. Já jenom tam něco malinko dodělám, *logos* jako ve sbírání jenom pro pobyt.

Jiný hlas: No dobře, tak já udělám tu malou změnu, že to je sbírání pro jsoucno samo.

Hejdánek: No tam přece nemáme to, že by to muselo být. Ale u Hérakleita to tak je! Ať už to Heidegger interpretuje jak chce, u Hérakleita to tak je, ten *logos* chápanej.

Jiný hlas: No to je jedno, jestli...

Hejdánek: Podle toho *logu* se všechno děje, ne interpretuje, nejeví, děje. Čili rozumíte, to je přece...

Jiný hlas: Já rozumím, o co jde, já jenom...

Hejdánek: U toho Hérakleita to tak je, tak co mě ten Heidegger, mně nevyhovuje to, že okleštuje Hérakleita. Když už se na něj odvozuje a interpretuje ho v mnoha stránkách velice působivě, takže se mi to hodí, no tak já se toho chopím, ale nebudu se přece držet i těch omezení, který ten Heidegger si s

sebou přináší díky tomu, že byl nepodařeným Husserlovým žákem. Nepodařeným ve smyslu Husserlově samozřejmě. Ten ho neuznal.

Jiný hlas: Tak jako snad se to, snad se mně to tak úplně ne... já se omlouvám.

Hejdánek: Ne, já se vždycky... no, dneska jsme tady stejně neměli samotného překladatele, takže skoro je lepší teda, že jsme nešli dál, nebo jestli chcete, tak ještě můžeme, máme čas. Ale celkem určité vyjasnění se tady... Mně se zdá totiž, že mně ten Heidegger nevyhovuje prostě proto, že on každou chvíli, když jde do tuhýho, tak uteče k nějaký temnosti. Volí nějaký temný takový výrazy, kdy je to do ztracena a není možný to chytit. Já si myslím, že překonat metafyzický myšlení nebo předmětný myšlení lze jen tak, že předmětně budeme myslet co nejpředmětnějc. A aby bylo jasné, kde ty meze jsou. A ne, že budeme tak nenápadně ty přechody rozpatlávat. Ne, co nejpřesnějc. Aby bylo jasné odcamcať až pocamcať to platí a dál už ne. A pak se musíme naučit myslet jinak. Kdežto on, tím, že rozmatlává ty hranice, tak přechází volně, jak ten švec v té pohádce, když si chce zazpívat, tak hup sem, pak zas jde zpátky a tam ševcuje. To mně nevyhovuje. Já to chci prostě jasné. Nepředmětný myšlení neznamená, že zahodíme všechno předmětný myšlení, ne. Prostě pro určitou oblast to musí platit a my musíme naopak myslet daleko lépe předmětně než moderní filosofie. V té věci se musíme učit ještě u středověku. Tam se mnohem přesněji myslelo předmětně. Proč? No poněvadž se mluvilo o andělech a tam žádná kontrola nebyla, takže ta logika byla jedinou pavučinou, na který bylo možno se udržet, proto na ni dávali takovej pozor. To nebylo žvástání, naopak. Moderní věda nemohla vzniknout bez toho tréninku ve středověku. Čili je potřeba předmětně myslet co nejpřesněji, zejména proto, abychom přesně věděli, co děláme, když předmětně myslíme. A abychom to věděli, tak musíme stát už mimo. Pro nás předmětné myšlení bude jenom jedna disciplína myšlenková. Ale podstatně myslet budeme my mimo. To je stejně tak, jako myslíme normálním způsobem v denním životě, a když jsme chemici nebo matematici, tak v té své disciplíně holt tam vztahy mezi syrečkama a chlebem nehrajou roli, to prostě od toho odstrahujeme, jak říkával Boureaň.

No a něco podobnýho to bude tady taky. My se musíme naučit zásadně myslet nepředmětně. Ale zároveň abychom nepropadli nějakým blbostem, no tak musíme tu předmětnost, myšlení, vyhnat do naprostý dokonalosti. A proto teda já se snažím přesně rozlišovat a žádný plíct, jako kdyby to bylo stejné, plíct třeba jsoucno a bytí a obojímu říkat *Sein*, nebo plíct tadyhlety ty...

Jiný hlas: Oni nepletou ukazování a jevení, oni ten rozdíl tam vůbec nedělají takovej.

Hejdánek: Tím to pletou! Když nedělaj rozdíl, tak to pletou.

Jiný hlas: Jo, oni když o tom rozdílu vůbec nevěděli, tak to nemohli plést. Oni to používají...

Hejdánek: Ale nevěděli, vždyť ti to museli vědět. Přece evidentně, já jsem našel místo včera, jsem to tady... já nevím, jestli bychom se k tomu neměli vrátit... jsem to ukázal z toho Husserla, když on tam vykládá, jak se...

Jiný hlas: Vy to tam máte, že pojmové myšlení ovlivňuje jevení a ukazování skutečnosti. To je ještě ve starém...

Hejdánek: Jak to? Skutečnost se jednak jeví, jednak ukazuje, já na tom trvám.

Jiný hlas: Ale že pojmové myšlení ovlivňuje jevení a ukazování skutečnosti. Pojmové myšlení by to ukazování nemělo ovlivňovat.

Hejdánek: Pojmové myšlení ovlivňuje všechno.

Jiný hlas: Já myslel jen, že to může ukazování ovlivňovat...

Hejdánek: No počkejte, vy myslíte jako, aha... no jo, to tam je to ale míněno jinak. Tam je to míněno tak, že se vám ta skutečnost jeví jednak předmětně, anebo tam tu nepředmětnou stránku vůbec neuvažuje.

Jiný hlas: A vy tam máte stejně použito jevení a ukazování, tam to ještě nemáte rozlišeno.

Hejdánek: Ne, to je právě rozlišeno. Kdyby to nebylo rozlišeno, tak by stačilo jedno slovo. Používal jsem dvou.

Jiný hlas: No ale přece u toho ukazování, tam to tak není. Skutečnost se ukazuje nezávisle na pojmovém myšlení.

Hejdánek: To je sice pravda, jenomže ukazuje se sama o sobě a ne mně. To jste tady tvrdil celou tu dobu

a s tím já jsem souhlasil. Ale když se ukazuje mně...

Jiný hlas: Tak se neukazuje, ale jeví.

Hejdánek: Tak se ukazuje a jeví. Nikdo neřekl, že se neukazuje. Ukazuje se...

Jiný hlas: Ale na to ukazování nemá vliv vůbec to pojmové uvažování.

Hejdánek: Na to sebeukazování nemá vliv, ale na to ukazování mně má vliv.

Jiný hlas: To už ale není ukazování. To už je potom... přece jste říkal, že se neukazuje, ale to není pravda.

Hejdánek: Není to jevení, ale my jsme to přece říkali, že to je oboje spolu. A vy jste se proti tomu bránil a teď mě strkáte do opačného...

Jiný hlas: Že to je oboje spolu, ale já při tom ukazování nevím vůbec, co se mi ukazuje. Pokud se mi to nejeví zároveň.

Hejdánek: Když se mi to jenom ukáže, tak nevím. Vy si prostě chcete vydupat své pojetí, ale musíte dbát na to, co já myslím.

Jiný hlas: Já mám dojem, že teď se ho snažím dbát, já nevím, jestli je vám to nějak jasný. Podívej, to, co jsi chtěl ukázat, je najednou, že i ukazování je podřízeno subjektivitě, do toho pojmovému myšlení, to nechce...

Hejdánek: Jako mně, jo? Jedině že ano. Je to ukazování mně a ne ukazování tak, jak se ta věc sama ukazuje beze mě. To samozřejmě nemůže žádné předmětné nebo nepředmětné myšlení ovlivnit a žádné myšlení to neovlivňuje. Ale ty jsi nedal dobře pozor na to, že jakmile se to ukazuje mně...

Jiný hlas: No, to je stejné, jako když se to ukazuje.

Hejdánek: To není pravda! Vždyť vy to sám od začátku... a já jsem s váma souhlasil, a teď najednou skočíte na druhou stranu, říkáte pravý opak, s čím jste začal.

Jiný hlas: Vždyť já jsem s tím začal, vy jste se snažil mi celou dobu vysvětlit to, že věc, tak jak se ukazuje, tak to je stejné, jako když se ukazuje někomu. A že když se někomu ukazuje ta věc, tak ještě se může někomu jevit.

Hejdánek: No ne, to není pravda, prostě. Tak si to poslechněte, o čem jsme mluvili. Rozlišme to tedy takhle. Mluvme o sebeukazování jsoucna...

Jiný hlas: No.

Hejdánek: ...a ukazování nám.

Jiný hlas: No, někomu.

Hejdánek: Tak já jsem tvrdil, že sebeukazování je možný, a nejenom možný, ale skutečný, aniž kdokoliv je poblíž, kterému by se to ukazovalo. Pak je ukazování nám. A já jsem říkal, ale když se nám něco ukazuje, tak vždycky se to zároveň jeví. To jsem ještě říkal na námitku Honzy, kterež říkal, ne, ono by se to mohlo jenom ukazovat a nejevit. Tak já jsem říkal, ne, právě když se to ukazuje nám, tak vždycky už se to taky jeví, poněvadž my tomu vždycky dáváme nějaký smysl. Pamatujete se na to, že jsem to říkal?

Jiný hlas: Ano, ale ještě nebylo...

Hejdánek: Čili to znamená, že když se to ukazuje nám, tak zároveň se nám to jeví. Ne že se to neukazuje, nýbrž jeví, jak jste teď tvrdil před chvílí. To prostě furt jsou posuny ty, co děláte.

Jiný hlas: Dobře, ale to ukazování a jevení není totéž.

Hejdánek: No jistěže není totéž. Ale to ukazování nám...

Jiný hlas: Ukazování není integrováno *logem*.

Hejdánek: Sebeukazování ne.

Jiný hlas: Ne, to ukazování nám.

Hejdánek: Ukazování nám je integrováno, samozřejmě. Nemůže nebejt.

Jiný hlas: Vždyť jsem tvrdil... ale vždyť to nemá ani krok integrity přece. Vždyť jsme si přece říkali, že když se mi něco ukazuje, tak já nevím, co se mi ukazuje, jediné že to můžu vědět, jediné když se mi to jeví.

Hejdánek: No jistě. Nevím, co se ukazuje, to jest, já neznám to, co je před tím a tak dál, ale nicméně tomu nějaký smysl dávám. Byť minimální. To jest, nejeví se mi to jsoucno, nýbrž jeví se mi třeba ten hastrman nebo nějaká jiná blbost. Jeví se mi najednou záblesk.

Jiný hlas: Pokud se mi jeví, neukazuje se, ne?

Hejdánek: Jeví!

Jiný hlas: Co se mi ukazuje, to je evidentní.

Hejdánek: O tom jsme nemluvili. Jde o to, abych vůbec mohl mluvit o tom, že se mi něco ukázalo, tak jsem tomu vždycky musel dát nějaký smysl. Třeba špatně nebo málo smyslu, já jsem to nedohlédl celý, ale nějaký smysl to vždycky má. A proč? No protože když se mi to ukazuje mně, tak vždycky se mi to nějak jeví taky.

Jiný hlas: Mně se ukazuje, že tady běží pes, to se mi může ukazovat?

Hejdánek: Ne, že běží, ne. Nýbrž se mi ukazuje v jednotlivých fázích toho běhu. Že běží, to už je syntéza těch jednotlivých fází. Takže já prostě už ho vidím v akci, což je časová záležitost. A nemůže se mi nikdy ukázat třeba ani dvě vteřiny vedle sebe, se mi nemůžou ukázat najednou.

Jiný hlas: Jo, to je v podstatě pro vás by to bylo kvantum nějaké události. Něco takového.

Hejdánek: Ale ve shodě s Husserlem, kterej mluví o tom, že teda bez pretence a retence prostě já nemůžu vidět, že pes běží.

Jiný hlas: Ano, ale ukazování je v podstatě jako ukázání se nějaké elementární události.

Hejdánek: No tak ne události, poněvadž to je prostě množství různých takových... co to je, jsme o tom říkali na té sítnici třeba. Jak už to dám dohromady, že to je pes, byť v okamžiku, tak už je v tom *logos*.

Jiný hlas: To ukazování teda mně má opět ten charakter, že to je zpředmětnění si něčeho nepredmetného? Nemá to časovou dimenzi vůbec? Nebo má to časovou dimenzi?

Hejdánek: Ale jistěže má, jistěže má. Bez časové dimenze nemůže nic být.

Jiný hlas: Tak je to nějaká elementární událost, ne? Která se mi ukázala.

Hejdánek: Ne. To, co se mi ukázalo, vůbec nemusí být elementární událost, to je prostě chaos nějaký.

Jiný hlas: Chaos. No tak to jste to teďka vzal úplně zpátky. No to, co se ukazuje, to sebeukazování, který nezávisí na žádném pozorovateli, je chaosem zase jen pro nás?

Hejdánek: Ne, ne, žádné chaos. To není chaos, to sebeukazování, to je záležitost integrovaná.

Jiný hlas: To ukazování se, to sebeukazování jsoucna je přeci integrováno.

Hejdánek: No samozřejmě. Já teď mluvil o tom, že když se mi něco ukazuje, tak je to chaos. Dokud já do toho nezavedu nějaký pořádek pomocí *logu*.

Jiný hlas: To je přesný, no. A teď to přeci vypadá tak jako... proč já teda nemůžu vidět, že to ukazování je integrované? A to jenom věřím? Že to ukazování se, to sebeukazování integrováno je.

Hejdánek: No, já to vidět nemůžu, protože já si to můžu pouze domyslet.

Jiný hlas: Ano, dověřit.

Hejdánek: Domyslet.

Jiný hlas: No, to je domyslet nebo zprostředkovaně?

Hejdánek: Dověřit, prosím, můžeš říct, v jakém smyslu mluvíš o té víře, jestli mluvíš v tom našem smyslu, a nikoliv věřit na něco, tak pak souhlasím samozřejmě, poněvadž bez víry není žádné *logos* možné. Na *logos* neslyšíme jenom *apisteos*, to jest z nedostatku víry.

Jiný hlas: Teď jde o to, co se to tak zvláštního děje, že vše je integrováno *logem*.

Hejdánek: Ne vše.

Jiný hlas: Co je jsoucí.

Hejdánek: Každé jedno je integrováno.

Jiný hlas: Ta věc, to jsoucno, které chci vidět já sám. Jenom tady dochází k takový nepochopitelný zradě, že to, co je integrováno, se mi ukazuje jako chaos. Dokad' já ze své strany nepřidám k tomu *logos* tak, aby se mi to ukazovalo a zároveň nějak jevílo.

Hejdánek: No to je způsobeno tím...

Jiný hlas: Proč se to nemůže už ukazovat jako integrované? Kdo to takhle zařídil? Něco, co je integrováno, aby jevílo se jako chaos.

Hejdánek: Ono se to ukazuje jako integrované.

Jiný hlas: Ale někomu ne.

Hejdánek: Jemu...

Jiný hlas: Nepochybně *divinus intellectus* nazírá tu...

Hejdánek: Jdeš správným směrem, Honzo. Naprosto přesně, já jsem chtěl odpovědět, proč tomu tak je. Inu proto, že nejsme jenom duch, ale jsme tělo.

Jiný hlas: Ten *divinus intellectus* se přeci musí nazírat tak, jak je to integrovaný. Rovnou.

Hejdánek: No jistě. Ale my jsme také tělo. Nebude se navěky nesnadití duch můj s člověkem, protože je také tělo. No a to tím způsobem... jak my můžeme vnímat to, že se něco ukazuje? Očima? No ale co to znamená očima? Na sítnici tam máme různý takový... tam dopadají paprsky. Nebo ušima? No co to je? Že nějaký vlny nám tam tlačej na bubínek a tak dál. Nebo chutí? Nějaký molekuly nám přijdou na jazyk. Nebo čichem? Nějaký molekuly nám přijdou na sliznici nosní. A dohromady to je vždycky chaos! A my z toho musíme teprve interpretovat, odkad' ty molekuly se přiřítily. Co nám vlastně vyřizují ve svých pokynech, jako ten Apollón. Co nám naznačují a čeho se máme domýšlet. Ale my to nemůžeme vnímat, poněvadž jsme tělo, a my to vnímáme přes tělo. My se toho můžeme pouze domýšlet. A jak se toho domyslíme? Přes *logos*.

Jiný hlas: Myšlení, které ovlivňuje to ukazování se nám. To je skutečností. Vždyť je to tělo jenom, které přijímá, a je z toho ten chaos. Pojmové myšlení tam nikde do toho ukazování se nám nezasahuje?

Hejdánek: Jak to? My to z toho chaosu přece nějakým způsobem pořádáme.

Jiný hlas: Jo, ale to už je potom jevení, ne?

Hejdánek: No jo. A už to není ukazování? To je furt ukazování a navíc jevení.

Jiný hlas: Vždyť je tam ten chaos přece.

Hejdánek: Ne. Chaos to je, dokad' je to nesrovnaný. A když to srovnám, tak to nepřestane bejt ukazování. To je ukazování srovnaný.

Jiný hlas: Tak už je to jevení ale.

Hejdánek: Ne, to tak není pravda. Já neříkám, že to je jedno a totéž. Krucinál, podívejte se. Já říkám, že to, co se nám ukazuje, je chaos. Čili nevím, co to je. Ale že to nějak musím zpracovat a pak najednou pomocí toho, že se mi vyjevuje v širším kontextu i časovým i prostorovým, mi to ukazování začne dávat smysl. Čili se mi ukazuje pes. Jinak by se mi nemohl ukázat pes. Ale pes se mi taky ukazuje. Nejenom jeví. Vy přece sám jste připouštěl, tím jsme začali, že se mi ukazuje pes. Vy jste tam furt opakoval, že se mi ukazuje běžící pes.

Jiný hlas: Že se mi začal ukazovat pes sám. To bylo z mé strany. A já jsem říkal ale...

Hejdánek: A teď jste se chytil toho, že jsem řekl chaos, a už jste zapomněl, že sám jste držel, že se mi ukazuje běžící pes.

Jiný hlas: Není to tak důležitý. Pokračujme v tomhleto. Co se tedy stane z toho chaosu?

Hejdánek: Čili prostě neříkejte, že se mi přestalo ukazovat a už jenom jeví. Není pravda. Nadále se mi ukazuje, ale čím dál lépe díky tomu, že se mi to také jeví.

Jiný hlas: No tak pak se musí zase rozlišit dvoje ukazování. První je ukazování z nějakého chaosu a pak je organizace toho chaosu.

Hejdánek: No tak to je všechno ukazování.

Jiný hlas: A mohu to považovat za jedno a totéž?

Hejdánek: Není to jedno. To je stejně, jako nemůžu považovat za jedno a totéž neandertálského člověka nebo *Homo habilis* a dnešního člověka. Jistěže ne.

Jiný hlas: Tak já pak můžu považovat ukazování a jevení taky za totéž v jistém smyslu. Že je to jedno a totéž.

Hejdánek: To není.

Jiný hlas: Taky dochází k integraci potom tím *logem*.

Hejdánek: To je sice pravda, ale není to vývoj v jedné linii. To je dvojitá věc, která se teprve dodatečně syntetizuje. Ale ukazování, to je jenom vývoj toho ukazování. Nejdřív to, co se mi ukazuje, je chaos, čili

chaoticky. Já, když to zpracuju, tak se mi to ukazuje lépe. Ukazuje. Ovšem zároveň se mi to jeví, poněvadž jinak se mi to nemůže ukazovat lépe bez toho jevení. Díky jevení se mi to ukazuje lépe. Ale je to furt jednak ukazování, jednak jevení. Ne že přestane bejt ukazování a začne bejt jevení. To prostě je neuvěřitelně takový plochý a takový řeznický myšlení.

Jiný hlas: Nevím, jestli to na začátku bylo tak jasně zdůrazněno.

Hejdánek: Bylo.

Jiný hlas: Dneska? S tím chaosem a...

Hejdánek: O chaosu jsme mluvili až teď. Ale vždycky říkám, že to je oboje. A vy to chcete oddělit. Nejdřív je to to a pak je to to. Ne. Oboje.

Jiný hlas: Já jsem právě tvrdil, vy jste se nad tím pozastavoval, když jsem říkal, že to ukazování je slepý. To jsem měl na mysli ten chaos.

Hejdánek: Že je to ten chaos, jo.

Jiný hlas: Myslel jsem si, že to ukazování je i taky ještě potom organizovaný. To už jsem já považoval za jevení.

Hejdánek: No ne, tak to ne. Organizovaný ukazování je něco jinýho než jevení. Ovšem není jedno bez druhýho možný. To jest prostě nemůže se mi to organizovaně ukázat, aniž by se mi to zároveň jevílo.

Jiný hlas: Důležitý je to, že to ukazování, který je slepý, se takříkajíc vypařilo z našeho chápání světa. Takže o tom ani...

Hejdánek: Který? Jako u sebeukazování?

Jiný hlas: To sebeukazování. To není slepý. Ten chaos z toho ukazování se nám.

Hejdánek: Správně. Se vypařilo?

Jiný hlas: Jistě. Protože...

Hejdánek: Vždyť my víme, že malý dítě vnímá světlo, tmu, ale nerozeznává předměty. My to víme. A při určitých poruchách duševních nebo také nervových, že se nám rozloží obraz a že nevnímáme. Věci ztrácejí kontury. To se děje lidem před omdlením, po omdlení nebo při některých duševních chorobách a tak dále. Tohle je popsáný všechno.

Jiný hlas: Při poklesu krevního tlaku se rozpadne obraz třeba.

Hejdánek: Rozpadne se obraz. Tak přece víme tohle. Neztratilo se nám to. Jenomže to nedáváme dohromady řádně logicky.

Jiný hlas: V naší běžný praxi i myšlenkový praxi se buďto chápe to, co je vlastně ukazování a jevení dohromady, tedy lépe řečeno ukazování, který se vylepšilo tak tím jevením, že se konečně pořádně ukazuje, se chápe jako že se ukazuje. A o jevení, že by se něco jevílo a neukazovalo, se těžko taky...

Hejdánek: No tak to je v běžný hovoru. Tam se nerozlišuje. Tam se matlá spousta věcí různých.

Jiný hlas: Zapomíná se, že se nám to ukazuje díky tomu, že se nám to taky jeví.

Hejdánek: No jistě.

Jiný hlas: Na druhou stranu, když si dáš na to pozor a zjistíš, že se ti nemůže nic ukázat, aby se ti to taky nejevílo, tak se to ukazování jako zase vytrácí.

Hejdánek: Ne, nevytrácí. My to známe, ale druhou věc. Že nám se spousta věcí může jevit, který se nám nemůžou ukázat. Proto to musíme rozlišovat. Tam se to nekreje na tý druhý straně.

Jiný hlas: Tady tohlencto splynutí... Konkrétně, když se mně ukazuješ neustále stejně, ale já v průběhu nějakého času se mi jevíš postupně jinak. Ale přitom ty se mně ukazuješ stejně.

Hejdánek: Ale to se neukazuje stejně.

Jiný hlas: Jako, ale...

Hejdánek: To je jiná věc. To že se nám jeví spousta věcí, který se nám v životě nemůžou ukázat. Konkrétně například bytí jsoucna se nám nikdy nemůže ukázat, leč jako jsoucnost. Čili ne jako bytí. Tedy vlastně je to jenom způsob zakrytosti.

Jiný hlas: Honzo, to taky nemůžeš říct, že se mně můžou jevit takový věci, který se mně nikdy ukázat nemůžou.

Hejdánek: To jistěže jo.

Jiný hlas: No právě to je ta důležitá záležitost. Vy mluvíte furt o tom jednom konci, ale tenhle ten konec je důležitý. Na to jsem se dneska ptal, jestli se mně může jevit bytí, aniž by se mně to bytí někdy ukázalo.

Hejdánek: Říkáte někdy, kdykoliv předtím, že se mi něco ukázalo. No tak právě bez toho kdykoli předtím to není možný. Vždycky nejdřív, aby se vám vůbec mohlo něco jevit, tak se to vždycky muselo nejdřív ukázat. Ovšem ukázalo se to nepravě. Vyjevuje se to jenom partikulárně nebo jenom redukovane. Právě totiž jenom se to ukazuje. Ale bez toho ukazování se vám to nemůže jevit. Jsoucnem. Ovšem jsou skutečnosti, který nejsou jsoucna. Samozřejmě. A ty pak se vůbec nemůžou ukázat. Ty se jenom jevě.

Jiný hlas: Když jsme my diskutovali, tak to bylo o jsoucnech. Jde o to, že pokud pomineme tyhle ryze nepředmětné věci nebo jsoucna, která nemají předmětnou stránku, tak pak se někomu může něco jevit a může si to vyměřet. Na to jsem chtěl poukázat. A přitisknout k tomu potom nějakou...

--- (1987-10-06 Jaspers, Vernunft und Existenz (čtení) (3)_s2_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: Ať se zaručují jako ti naši vědáci o pohádkových bytostech.

Hejdánek: No jistě. Například ten, jak se jmenuje. Ten, co tam u vás přednášel.

Jiný hlas: Rejda.

Hejdánek: Rejda. No, to je věda a absurdita.

Jiný hlas: Vůbec nejde o absurdity, tam jde o normální fyzikální jevy.

Hejdánek: Údajný. To jistě, on řekne, že to je fyzikální jev, ale v podstatě je to zázrak.

Jiný hlas: Oni se zabývají pouze věcmi, který jsou zjistitelný nejmodernějšíma technickými, fyzikálně matematickýma přístroji.

Hejdánek: To je úplně stejně tak, jako astrologové se zabývají jenom takovým vlivem hvězd, kterej se dá přesně spočítat. Oni to přesně spočítají, jenomže celá věc je blbost. Přesně spočítaná blbost. Ale to je fuk.

Jiný hlas: Jde o to, že když se tady prokáže, Honza se ukazuje pokaždý jinej, věci se můžou jevit stejně a vždycky se ukazují jinak. Člověk se ukazuje furt jinej, ale může se jevit stejně. Ne naopak.

Hejdánek: Jevit stejně. Co to je, to já nevím, co to je jevit stejně, protože to samotný jevit, v každým okamžiku se vám jeví, to je nové jevení. Čili čeho se týká to stejně? Jevit jako týž? To mně dává smysl. *Intencionalita* je identická. Ale jevit stejně...

Jiný hlas: Mně se to jeví, to jeho bytí jevit stejně.

Hejdánek: Je vůbec nějaký duševní proces možné, aby se v něm nic nedělo? Aby tam bylo furt všechno stejný?

Jiný hlas: Člověk může přece stagnovat.

Hejdánek: To je mrtvej teda v tom případě. Přece to je proud vědomí. A v tom proudu vědomí se furt všechno mění. Čili se mi nemůže... O čem mluvíte, když říkáte jevit stejně?

Jiný hlas: Já mluvím o tom, že se mění ukazování. To ukazování je různé.

Hejdánek: O tom jevení, jak mluvíte? Jako duševní proces jevení, anebo předmět jevení? Co je stejný?

Jiný hlas: Já bych netvrdil, že ten předmět toho jevení je stejný. Ten je stejný, ale já jsem chtěl hovořit i o tom procesu.

Hejdánek: O obsahu?

Jiný hlas: Obsah, to je předmět. To je totéž. Podle Husserla to je totéž.

Hejdánek: Podle Husserla to je jedno, ale podle vás by to nemělo bejt totéž. Buď je to *intencionální* sféra, anebo sféra toho fyziologického děje nebo psychického děje.

Jiný hlas: V té *intencionální* myslím, tam může být stejná.

Hejdánek: Jistě. O čem mluvíme, když mluvíme o předmětným myšlení?

Jiný hlas: Teď nehovořím přímo o předmětným... Potom ten člověk zůstává na rovině předmětného uvažování. Pokud pro něj zůstává ten *intencionální* předmět, jeví se, týž.

Hejdánek: Skáčete příliš dopředu. Ne. Prostě on pozná, že jde o téhož člověka. Přičemž týž člověk není *intencionální* předmět, to je živý člověk, kterej se mění.

Jiný hlas: Ne týž člověk. Mně nejde o téhož člověka. Mně jde o obsah toho jevení. A ten obsah, mně se o něm může jevit to, že je to dobrý člověk, protože udělal támhleto a támhleto. Pak se mi něco ukázalo a já i přesto, co se mi ukázalo, se mi ten člověk stále jeví jako člověk dobrý.

Hejdánek: To je úsudek a ne jevení.

Jiný hlas: Já si to vysvětluju tak, že prostě ten můj samočinný počítač tady v jednom momentě vyhodnotí tak, jak se mi jeví, ale v dalších etapách neustále přibírá nový a nové prvky a zařazuje je do toho. Takže i některý věci, který jsem si vůbec neuvědomil, se postupně v té práci toho mého vědomí nějak prosazují a on se mi jeví třeba za hodinu po tom ukázání se úplně jinak než před tou hodinou. Takhle já to vnímám.

Jiný hlas: A to byste souhlasil s tím, že to jevení je stejné při různém ukazování? Pro vás ten skok je třeba až za hodinu.

Jiný hlas: On se mi nějak jeví, ale moje vědomí to nestačí v daném moment vyhodnotit okamžitě všechno, ale vyhodnocuje to postupně.

Jiný hlas: No ale to znamená to, že i když se vám ukazuje různě, tak jeví se furt stejně. On se začne jevit jinak až...

Hejdánek: Moment, takže ještě teda musíme udělat jedno rozlišení. Jako jsme rozlišili samoukazování a ukazování mně, tak musím ještě mluvit o tom, jak se něco jeví a jak se něco jeví mně. Komplikace je značná, protože samozřejmě zatímco tam to můžu oddělit, tak tady to oddělitelný není, tady to můžu jenom odlišit v myšlenkách. Protože jevit se nemůže něco, aniž by se to jevílo mně. Kdežto ukazovat se něco může, aniž by se to ukazovalo mně. Nicméně ten rozdíl je důležitější, protože tady je to vidět, když říkáte, že člověku se za hodinu nebo za dvě po něčem, co se stane, jeví někdo jinak než předtím, tak to není díky tomu, že on se jeví jinak, nýbrž že mně se jeví jinak. On je furt týž. Takže to znamená, když se mi jeví jinak, tak buď jsem se mýlil předtím, anebo se mýlím teď.

Jiný hlas: Já jsem se mýlil poprvé i podruhé. Pořád je to jenom *parciální*...

Hejdánek: To zas je něco jiného, ale to zas je takovej *allzumenschlich* nebo *allzuchristlich gesagt*, že prostě všichni samozřejmě jsme lidé hříšní a vidíme jenom zčásti, a to i v těchto drobných věcech. Takže to nechme stranou. Ale přinejmenším jedno z toho je omyl. Nebo oboje, to se přu. Prostě když se mi někdo jeví jednou tak a podruhé jinak, tak přinejmenším jedno to jevení je omyl. Můj! Ne omyl toho jevení. Toho jeveního. Aby bylo jasno, tak musíme ještě rozlišit tohleto sebejevení, já nevím, to je blbost úplně, ale prostě to jevení toho, co se jeví a jevení ve smyslu toho, jak mně se to jeví. Jinak tam prostě nastane zmatek. Jak je vidět.

Jiný hlas: To je pořád ještě zjednodušený. Když přijdu já do skupiny lidí, tak v tento moment já se ukazuji a jevím se každému z té skupiny nějak. V daném moment. Jestliže v průběhu nějakého času každý z té skupiny vyjádří svůj dojem, okamžitě to vnímání toho člověka se proměňuje ve vědomí každého z nich. Já myslím, že to je strašně komplikovaný proces, kterej se neustále teda rozvíjí tímto způsobem.

Hejdánek: To je otázka *intersubjektiv*ity, to jest prostě když dosti výrazně někdo projevuje, jak se mu dotyčná osoba jeví, tak může ovlivňovat i ostatní, kterým se jevíla jinak, aby se jevíla tak, jako jemu.

Jiný hlas: A teďko moje snaha je za každou cenu se ukazovat dobře. A v průběhu toho vnímání třeba té skupiny lidí se velice rychle otevírá pravda o mně, která je úplně jiná, než já jsem se snažil ukázat a jedinečně tak...

Hejdánek: No ale to je sice pravda, jenomže když tady máme mluvit přesně, tak tady by to znamenalo: já mám snahu jevit se všem co nejlépe.

Jiný hlas: Ano.

Hejdánek: Jenomže kromě toho, že se jevím a tím ovlivňuju, jak se těm druhým ukazuju, tak ještě kromě toho se sebeukazuju, což je nezávislý jak na mně, tak na těch druhých.

Jiný hlas: Ano, ano, jistě.

Hejdánek: A tím pádem může být dešifrovatelný, jak se spotvořuju, abych se jevil jinak, než jsem.

Jiný hlas: Ano, ano, jistě.

Hejdánek: Takže tady jde o to, že vždycky člověk se ukazuje taky ještě mimo svou vlastní kontrolu.

Jiný hlas: Přesně tak. Jednak jak chce a jednak i jak nechce.

Hejdánek: Takže dokonce se ukazuje i to, jak se chce ukázat.

Jiný hlas: Čili já se...

Hejdánek: Nejenom jak se chce jevit, ale ukazuje se, jak se jenom chce ukázat. Takže se stává jasným, jak to předstírá.

Jiný hlas: Ovšem samozřejmě nikoli pro blbečky, pro naivní, poněvadž ty to můžou žrát. Takže ukazování má taky svou nepředmětnou stránku.

Hejdánek: Ano.

Jiný hlas: To jsem chtěl říct. Prostě se to dá taky nazvat, že já se ukazuju jako předmět, ale druzí mě vnímají i nepředmětně. Z hlediska mé mimiky, mých činů, mého jednání... Když zavedete jevení se, přece jevení se, jsoucno se může jenom ukazovat. Samo. Jevit se samo nemůže.

Hejdánek: Proč?

Jiný hlas: To si myslíte?

Hejdánek: Ano, to si myslím.

Jiný hlas: Vy si myslíte, že jsoucno se nezávisle... bez toho, že by se někomu jevílo, že se může samo...

Hejdánek: Ne, to jsem neřekl.

Jiný hlas: No ne, to jsem já teďkom před chvílí říkal, jako co si myslím.

Hejdánek: Že nemůže se jevit, aniž by se jevílo někomu, to jsem přece před chvílkou říkal. Jenomže je něco jiného, jak se jeví to jsoucno, a jak se to jeví mně. To jsou dvě různé věci. I když i to, jak se jeví jsoucno, se nemůže jevit beze mě.

Jiný hlas: No.

Hejdánek: To je přece jasný, ne?

Jiný hlas: No to tak jasný není. Jasný to je, ale je to stejně zakopaný, je v tom čertovo kopýtko. Zatímco jeví se... jeví se mně, ale přece se mně to může jevit i jinak.

Hejdánek: Podívejte se, no přece, moment. Tady je přece... Co to je jevit se? Především se musí něco jevit. A když se to něco jeví, tak se to jeví jako něco. Čili k jevení patří, že se něco jeví jako něco. Je to jasný? Až dosud.

Jiný hlas: No.

Hejdánek: Co to znamená? No, že to „jako něco“ je závislý na mně, komu se to jeví. Ale to, co se jeví, na mně závislý není.

Jiný hlas: Takže to je sebejevení.

Hejdánek: Není to sebejevení, nýbrž to, co se jeví, je na mně nezávislý. Já neříkám to jevení, že je nezávislý. Ale to, co se jeví.

Jiný hlas: Čili to jsoucno.

Hejdánek: Ano. Nebo ten obsah toho jevení.

Jiný hlas: A to, co se jeví, je teda na mně nezávislý, a... to... To je ta věc o sobě.

Hejdánek: Ne, ne, ne, ne, ne. Ta se nejeví přece.

Jiný hlas: Ta se jenom ukazuje.

Hejdánek: Ani se neukazuje. Věc o sobě se...

Jiný hlas: Jsoucno se ukazuje.

Hejdánek: Jsoucno ano, ale ne věc o sobě. Ta nemá... právě proto...

Jiný hlas: Takže to něco, co se jeví, je...

Hejdánek: Co?

Jiný hlas: ...něco, co se jeví, je z větší části předmětná část a to, co se jeví, je z větší části nepředmětná část.

Hejdánek: Ne, ne, ne, ne, ne. To, co se ukazuje, je předmětná tvář nějakého jsoucna. Nic z nitra se nemůže ukazovat.

Jiný hlas: Přesto když mluvím s druhým člověkem, tak s ním nemluvím jako s vnějškem, nýbrž jako s tím

člověkem, za jehož tvář, za jehož vizáží prostě je někdo, kterej se neukazuje.

Hejdánek: No ovšem. To, co se neukazuje, ještě nemusí bejt nepředmětné.

Jiný hlas: No nemusí bejt, no ale to, co je nepředmětné, se neukazuje. To mi stačí.

Hejdánek: Ale...

Jiný hlas: Ale pardon, když já vás přeruším. To, co se ukazuje, má předmětnou a nepředmětnou stránku.

Hejdánek: To, co se ukazuje? Samozřejmě, poněvadž ukazovat se může jsoucno. Aniž by se ta nepředmětná... se neukazuje.

Jiný hlas: No.

Hejdánek: No tak...

Jiný hlas: Ale to ukazuje... No ne, samozřejmě. Zase se ukazuje v uvozovkách. Je přítomna při tom ukazování toho předmětného. Je přítomna taktéž nepředmětná stránka.

Hejdánek: No tak nevím, jestli je přítomna u toho ukazování.

Jiný hlas: Nebo že se to... že se ukazuje pod obojím způsobem?

Hejdánek: No dobře, ale teď v tom jevení teda. Tohleto necháme zatím v závorce. A teď prostě, to, co se mi jeví, se mi může jevit pouze jako něco. Nemůže se mi jevit samo. Mně. Jenomže to, jak se to jeví, to jest v podstatě to, jak se to má jevit... protože mluvím o tom, co se jeví. A to, co se jeví, se vlastně má jevit jako ono. Jenomže mně se může jevit jediné jako něco.

Jiný hlas: Jiného?

Hejdánek: Buď jiného nebo stejného. To jest já se můžu mejlit nebo můžu mít pravdu. Nebo blížít se té pravdě nebo se od ní vzdalovat.

Jiný hlas: A co je teda ten *fenomén*? To jak mně se to jeví, nebo to jak se to správně by jevílo, kdyby se to jevílo správně?

Hejdánek: Jo, podle mě nebo podle...

Jiný hlas: Podle tebe.

Hejdánek: No podle mého soudu *fenomén* je, jak se mi to jeví. Kdežto to, jak se to jeví, když se to správně jeví, jak se to jeví správnému pohledu, tak jak to odpovídá tomu, co to je, tak to by bylo to jevící se jsoucno.

Jiný hlas: A to je taky *fenomén* přece.

Hejdánek: To jevící se jsoucno není *fenomén*.

Jiný hlas: Ne, ne, ne, já chci říct tohleto, to co jste tady v podstatě provedl to rozlišení, přece je jenom rozlišení toho: mně se v každém případě vždycky něco jeví. Nějak se mi to jeví. Ale mně se to může jevit špatně i správně. Ale i když se mi to jeví špatně nebo správně, tak je to furt *fenomén*, protože se to jeví mně.

Hejdánek: No, to já souhlasím.

Jiný hlas: Pak v obou případech je to *fenomémem*, ale nedělal bych v tom takovej rozdíl, ale je to to jevení správné a podruhé nesprávné.

Hejdánek: No jistě. Přesně tak. S tím já souhlasím.

Jiný hlas: A neuznával bych to jevení mně a jevení beze mě...

Hejdánek: Ne beze mě. Ne! To je jevení toho, co se jeví, a ne jevení, které se mně jeví. To jsou dvě věci.

Jiný hlas: To co se mně jeví, se může mimořádně taky shodovat s tím...

Hejdánek: No přesně tak. A to je ideál... ideál všeho poznání! Aby se to... pokud možno to, co mně se jeví, aby se shodovalo s tím, co se jeví. To je ideál poznání. A celej postup poznání spočívá v tom, že se tohle jevení mně, se stále přibližuje tomu jevení toho, co se jeví.

Jiný hlas: Dobře. Čili větší skupina lidí je blíž k tomu, co se jeví?

Hejdánek: Ne, ano.

Jiný hlas: Proč větší skupina? Proč tam hraje to množství tu roli?

Hejdánek: Protože každému z té skupiny se to jeví jinak. A pokud se to integruje... To je totiž, ne, takhle, já jsem, já jsem přeskočil. Každý z té skupiny může říct, jak jemu se jeví. A když se někdo v té skupině

najde, ten padesátej pátej, kterej to vidí nejvostřejc...

Jiný hlas: No jo, ale zase nesmíme říct, že to nejostřejší je suma těch všech ostatních jevení.

Hejdánek: No ne ne, jistě že ne, to může bejt jeden proti všem a může mít pravdu. Ale jakmile jeden postupně za druhým řekne: „Ty se mi jevíš tak a tak,“ ovlivňuje už jevení se toho posledního, dejme tomu, na mně. Ovlivňuje, pokud ten poslední je slabej. Pokud je si svou věcí jist a vidí ostře a je navyklej na to, že vostatní viděj blbě, tak to s ním nehne.

Jiný hlas: No jasně. Ale teďko je tady jeden jev, kterej je pro mě nevysvětlitelnej. Je to teda ze zkušenosti. Jestliže teda mně skupina lidí řekne, že já se jim jevím tak a tak, já provedu *reflexi* toho, co jsem slyšel. Teď už slov. Teď už to bylo vyjádřeno slovem, jak já se jevím. Jestliže já provedu *reflexi* toho, tak aniž bych si to uvědomil, začnu se jevit jinak.

Hejdánek: Sám sobě nebo komu?

Jiný hlas: Jim. Začnu se ukazovat... začnu se ukazovat jinak, než jsem se ukazoval dosud.

Hejdánek: Začnu se chtít ukazovat.

Jiný hlas: Ne, začnu se ukazovat jinak. Já to neovlivňuju svým vědomím.

Hejdánek: Voni mě ovlivnili.

Jiný hlas: No ano, ale jako na základě... To slovo je jistý zrcadlo.

Hejdánek: Při slabé nátuře je to možný.

Jiný hlas: Až na základě vaší reakce. Začnu reagovat, začnu reagovat, aniž bych si to uvědomil.

Hejdánek: Jinak ne, než přes tvý vědomí. Protože jinak by to bylo vúdú.

Jiný hlas: Ne, ne, ne.

Hejdánek: No ne, jistě, to je samozřejmý. Přes nejisté vědomí. A když to vědomí je si sebou jisto, tak neovlivní nic. Ani padesát lidí.

Jiný hlas: Ano, jistě, souhlasím.

Hejdánek: Ale to je moje osobní zkušenost. Ale teď, tam jsou ty všelijaký komplikace. Třeba existuje nahlédnutí, že není dobré, když se člověk jeví příliš dokonale. Takže i když člověk třeba se zachová takřka dokonale, tak dává pozor, aby tomu dal jakési štič, kterej umožní to vidět, aby nepobouřil, že to je příliš dokonalé. Čili jsou to velice takový komplikovaný věci a například to je pro mě třeba důvod, já jsem pojal jakousi takovou nedůvěru v rétoriku. Prostě mám dojem, že když někdo mluví příliš pěkně, bez koktání, bez těch é, nebo spisovně třeba, takže to je cosi nemravného. Takřka. Takže vědomě mluvím tou pražštinou a samozřejmě já umím... já jsem mnohokrát přednášel a tak vím, že třeba v církevních všelijakejch kruzích, že tam se vždycky očekávalo, že když člověk někam přijel na sbor a něco přednášel, takže mluví spisovně. A já právě díky těm zážitkům z tohle mám dojem, že je na tom cosi takového, že vlastně lidi očekávají, že všechno to, co se jim řekne, že jim půjde po srsti. A ne proti srsti. Takže první věc, jsem se naučil furt dráždit. A za druhý, si dávám bacha na to, abych dráždil nejenom ve věci, ale i formou.

Jiný hlas: A ještě ke všemu se zjistí, že ty spisovně myslíš. A že vlastně jenom... tak strkáš do toho nějaký to é, aby to nevypadalo tak upraveně.

Hejdánek: No tohle dělal Hromádka. Totle dělal Hromádka. Já jsem to pečlivě sledoval a zjistil jsem, že von dělá vždycky é, když všichni už věděli, co chce říct. Ne že by von hledal, ale on tímhle tím, to je ten řečnickej trik.

Jiný hlas: A pak řekl to, co se čekalo, nebo to, co si mysleli, že se bude říkat?

Hejdánek: To, co se čekalo. Někdy taky to, co se nečekalo, když to měl zapracovaný do jiný koncepce. Ale skutečně to dělal. Ale to nedělal zas tak, že by to měl propočítaný, to on to uměl, jako dokonalý rétor už mu to šlo samo, tohle. Ale že vás přerušuju, to muselo směřovat ještě dál.

Jiný hlas: Já ještě jenom drobnost. K tomu, jak já neustále prohlašuju, jako že v tom, k čemu jsme teďka zabrousili, k tomu... jak se jeví... jak se jeví nám. To teda považuju za nutný hodně dlouho promyslet, protože my jsme se teďka dostali... pak jsme se zas teď jsme se najednou dostali ke staré adekváční teorii. Že se to má... ono se to má přibližovat...

Hejdánek: Adekvační? To neznamená podobat.

Jiný hlas: Až úplně podobat.

Hejdánek: Ne.

Jiný hlas: Co to znamená?

Hejdánek: Ne, podobat se, to není adekvace.

Jiný hlas: Pak je otázka, má se to přibližovat pravdivému vidění? A co to je? Když tady ještě jako máme věc, která se, to co se jeví a teď se to jeví mně...

Hejdánek: Ale Honzo, ty dál už nemluv. Logika je věda o pravdě. Takže buď bez starosti, tím se budeme zabývat mnoho večerů.

Jiný hlas: Ne, ale zajímavá pro mě zkušenost je ta, že slovem vlastně, slovo otevírá, otevírá postupně k dokonalejšímu a dokonalejšímu vnímání.

Hejdánek: No slovo, lépe *logos*, protože když řekneme česky slovo, tak je to zúžený. Ale platí to taky pro slovo, ale jde o ten *logos*. A tam ovšem je to trošičku zbaveno obsahu, protože *logos* je to, co sbírá. Čili zatím nevíme, co dál. To je právě, zatím jsme na začátku. Ale buď bez starosti, to se nepochybně k tomu dostanem. Mým cílem je ukázat, že logika jako věda o *logu* je nemyslitelná asi tak, jako *ontologie* jako věda o *jsoucích*. Ta musí být doplněna *meontologií*, tak zrovna tak věda o *logu* musí být doplněna vědou o pravdě. Přičemž věda se nesmí chápat v tom běžném předmětném smyslu. To znamená úplně jiný myšlení, ale o pravdě, že vlastně jde o pravdu. A vlastně *logos* sám je jenom intermediálním vztahem nebo intermediálním prostředím mezi oslovující pravdou a oslovovaným člověkem. Takže to jsme se... ta pravda je chápána ne jako skutečnost...

Jiný hlas: Jako skutečnost.

Hejdánek: No tak potom to je... Ale svého druhu. Ryzí nepředmětnost.

Jiný hlas: Všecky logiky tvrděj, že správný myšlení není možné, když by se věrně nezobrazovala skutečnost, jak je.

Hejdánek: Ale vždyť vůbec nedáváš pozor, co říkám.

Jiný hlas: Dávám pozor. Skutečnost. Já říkám pravda je skutečnost.

Hejdánek: No jistě. Ale svého druhu jsem řekl. A ty seš, jedeš dál.

Jiný hlas: Protože ona nemá předmětnost...

Hejdánek: Ryzí nepředmětná skutečnost. To není ta skutečnost, kterou si myslí nějaký soudruh, to je...

Jiný hlas: No jo, ale je skutečnost. To mě právě zaráží. To tady mám, docela... já nejsem schopen ještě, že tě přerušuju, já nejsem schopen to zchroupat. Je skutečnost to, co se zpředměťuje, tedy zpředměťování nepředmětného, a nebo skutečnost to je *jsoucno*. A zajímá mě bytí. *Jsoucna*. To mám považovat za co? Za skutečnost?

Hejdánek: Ne. Skutečností je *jsoucno*... včetně bytí.

Jiný hlas: No ne, *jsoucno*, já nevím teď, co to je *jsoucno*.

Hejdánek: *Jsoucno* je prostě pro mě to, co má začátek, průběh a konec. Prostě pravá událost, no.

Jiný hlas: To je každý *jsoucno*.

Hejdánek: Jistě, pravý *jsoucno*. To jest nikoliv konglomerát, jako je televizor nebo stůl nebo tak.

Jiný hlas: No jo, ale ta událost se v podstatě děje tak, že se zpředměťuje nepředmětné.

Hejdánek: Jo.

Jiný hlas: Takže to je nějaký proces, to je děj. To není nic statického.

Hejdánek: No. Samozřejmě.

Jiný hlas: A teď poznat skutečnost znamená poznat takovýto děj. A co to znamená?

Hejdánek: Ve světle pravdy ovšem.

Jiný hlas: Prosím?

Hejdánek: Ve světle pravdy.

Jiný hlas: Ve světle pravdy. Ale ve světle pravdy to znamená s tím, že tam budu vidět u té předmětné stránky taktéž tu nepředmětnou.

Hejdánek: To je právě, že tu nebrat jako okamžitou jsoucnostní, nýbrž jako bytí.

Jiný hlas: To je právě ono. Brát to jako bytí potom. Takže v podstatě tu skutečnost, poznat skutečnost znamená poznat bytí.

Hejdánek: Ale poznat skutečnost, skutečnost není jenom jsoucno.

Jiný hlas: No je to ten děj, ne?

Hejdánek: Skutečnost nemusí bejt děj. Skutečnost taky může bejt to, co k ději vede. A samo není děj.

Vždyť ta nepředmětnost není děj.

Jiný hlas: Ale znova opakuju, vy čtyřikrát říkáte, že podle něj pravda, jak tomu rozumím, poznat jsoucno znamená poznat bytí toho jsoucna.

Hejdánek: No to myslím, že není pravda. Páč prostě to vypadá, jakože o ty jsoucnosti nám vůbec nejde, že nás nemusejí zajímat. To není pravda.

Jiný hlas: V tom smyslu samozřejmě do extrému, v tom případě.

Hejdánek: No takhle je to chyba. Takže poznat jsoucno znamená poznat jsoucno. To jest se všema jeho jsoucnostma i bytím. Páč bytí jsoucna není součet, souhrn jsoucností.

Jiný hlas: Ano. Ale teď je právě ta otázka, je možné vůbec nějaké takovéto poznání, které by poznalo jsoucno? To znamená celý ten jeho děj.

Hejdánek: Jistěže je.

Jiný hlas: Tak když si koupím hodně brzo, nebo chodím se ještě předtím, než si odnesu štěně domů, chodím se tam dívat hned druhý den po vrhu a pomalu si navykám ještě na kojený štěně a tak dále, a furt tam chodím a tak dále, tak prostě furt to pozoruju a furt navazuju kontakt a prostě celou tu dobu. A neopustím toho psa a on mě neopustí.

Hejdánek: Tak vy předpokládáte, že jste furt s ním přítomen, než zhebne.

Jiný hlas: No tak, že třeba v noci spím a on spí někde jinde a tak dále, to celkem na tom nic nemění.

Prostě bytí není mně uzavřeno. Ale vždyť přece jsme několikrát, nebo vy sám přece píšete to, že jak se ta událost děje, že tak stále je i při tom, jak se zvnějšňuje, tak je u ní přítomno ta její nepředmětná stránka, což je v podstatě, u jsoucností je přítomno její bytí. To bytí se proměňuje taktéž s tím, jak se ta věc uskutečňuje.

Hejdánek: Nepřesně řečeno. Není totéž nepředmětná stránka a bytí. No ale to je jedno, dál.

Jiný hlas: Nepředmětnou stránku a bytí ztotožňujete tady v tom...

Hejdánek: Ne.

Jiný hlas: Dokonce přímo máte v tom posledním, v té *Archeologii*, to tam někde říkáte.

Hejdánek: Přečtete tu *Archeologii*.

Jiný hlas: To jsem ještě vůbec nečetl. A oni už to čtou. Tady vy třeba říkáte, možná, že to interpretuju špatně, tak jak se už několikrát dneska ukázalo, ale správně vidět jsoucí znamená upřesnit a učinit jednoznačnou jeho jsoucnost, přesněji jsoucnosti, ve světle jeho nejsoucna. To jest ve světle jeho bytí.

Tady já ztotožňuji bytí s nepředmětným.

Hejdánek: No ne. To není ztotožnění. To je paralelně vedle sebe. Tam není nikde řečeno, že to je totéž.

Jiný hlas: No tak ve světle jeho nejsoucna, to jest ve světle jeho bytí. Není to řečeno, že nejsoucno se rovná bytí.

Hejdánek: No protože pak by ta nejsoucnost byla vždycky o jednu tu jsoucnost, která je právě aktuální, ochuzená. No tak to přece nejde.

Jiný hlas: Ale já jsem to chápal takovým způsobem, že...

Hejdánek: Vy jste vylučoval každou aktuální jsoucnost z bytí, no to přece nejde takhle.

Jiný hlas: No co je nejsoucí? Co je...

Hejdánek: Tady se míní ty nejsoucnosti, ty, které už nejsou, nebo ještě nejsou. Ale to je třeba nejsoucnosti. To jest nejsoucí jsou proto, že tu teď nejsou.

Jiný hlas: Nejsou hnedle tou nepředmětnou stránkou. Ale přece ty nejsoucnosti, které už nejsou, tak mají vliv zase na celou...

Hejdánek: To jistě. Tyhle ty předčasné identifikace jsou od zlého. Předmětná i nepředmětná stránka se v průběhu celé události měněj spolu s událostí. Kdežto jsoucnosti se vůbec neměněj. Ty jenom buď jsou aktuální, nebo jsou neaktuální.

Jiný hlas: Ty se jenom lepiš na sebe.

Hejdánek: To taky to není lepení, ty jsou lepeny tím *logem*.

Jiný hlas: No ale v podstatě takovýmto způsobem vytvářejí potom nepředmětnou stránku té jsoucnosti.

Hejdánek: Ne. To právě ne. To teď jsem řekl, že soubor jsoucností není bytí.

Jiný hlas: Vytvářejí, říkáte, že vytvářejí.

Hejdánek: Ne, naopak. Bytí vytváří ty jednotlivé jsoucnosti.

Jiný hlas: Ano. Ale ty jsoucnosti, které už nejsou a ty, které ještě nejsou, tak ty jsou integrovány v bytí nebo v nepředmětnou stránku.

Hejdánek: Ne, není pravda. Ty jsou především, všechno minulé už je odbyté a nemůže být nepředmětný.

Čili to je právě naopak předmětný.

Jiný hlas: No ale přece má vliv na to, co se ještě nestalo. Jako na ty jsoucnosti, které ještě nejsou.

Hejdánek: Ne. Vliv nemá žádný, už to neexistuje. Už je to pryč. Jedině ty následující můžou na to reagovat.

Jiný hlas: Ale přece to předmětné, když přechází zase do nepředmětného, tak to...

Hejdánek: Nepřechází do předmětného. To končí, to prostě se likviduje, to už není.

Jiný hlas: Co se teda děje? Co přechází do toho nepředmětného? Nic?

Hejdánek: Nic nepřechází.

Jiný hlas: Vždyť to tady říkáte v té *Archeologii*, že tam přechází, přechází jako nebo přechází, já nevím jak tam máte přesně pojem.

Hejdánek: Existuje pohyb, to jsme kdysi na začátku dělali, pohyb, který je opačný proti tomu zvnitřňování vnějšího. Totiž zvnitřňování vnějšího...

Jiný hlas: Tendenci přejít znovu v nejsoucí.

Hejdánek: Ale zvnitřňování vnějšího není ztotožnitelný s uplynutím aktuality do minulosti. To teda není žádný zvnitřňování.

Jiný hlas: Já jsem tam naopak chtěl poukázat, že tam je i ten pohyb jako do budoucnosti, tím, že ta věc přechází do té minulosti...

Hejdánek: Zvnitřňování je právě do budoucnosti. To, co přechází do minulosti, není žádný zvnitřňování.

Jiný hlas: Do nejsoucího teda.

Hejdánek: Nejsoucí je rozdíl mezi tím, co ještě není a co už není. To není totéž, to není ve stejný ohradě. Kdyby to bylo ve stejný ohradě, tak vlastně událost nemá proč by končila. Tak by jenom zas začala přendávat znova z jedné ohrady do druhé něco dál a donekonečna. Naopak, když to všechno proběhne, ty aktuální jsoucnosti, tak událost končí a když na ni nic nenavazuje, jako kdyby vůbec neexistovala nikdy. Takže žádný takový, že se zvnitřňuje, ne. Existuje pohyb proti tomu zvnitřňování vnějšího, ale to je speciální záležitost, pravděpodobně jen na nějaký kvantový úroveň a tak dále. Prostě to jsou velké problémy. V žádném případě to nelze považovat za symetrický obraz toho zvnitřňování vnějšího.

Jiný hlas: No ale to, co se děje a když přechází tedy do toho nejsoucího, když ta jsoucí tedy přechází do nejsoucího, tak to nemá žádný vliv na ty věci, které se ještě nestaly. Na ty jsoucnosti, které ještě jako nejsou.

Hejdánek: Vliv žádný. Ale ty věci, který se nestaly, ještě nenastaly, tak můžou na to reagovat. Takže to potom vypadá, jako kdyby to mělo vliv, ale ono to vliv nemá, nýbrž je to aktivita těch budoucích.

Jiný hlas: To chcete říct, že je to v podstatě jediné díky reakci těch budoucích složek na ty...

Hejdánek: Těch budoucích, ano.

Jiný hlas: ...v podstatě v pojetí kauzality, který se tady zablokoval...

Hejdánek: A ovšem tahle reakce je taky podrobená *logu*. *Logos* právě skrze tuto reakci vstupuje do dění té události jako celku. Takže to není tak, že by mohly reagovat, jak by chtěly.

Jiný hlas: No to jste říkal, že ten *logos* to nemá naplánovaný, ale pak v tom průběhu se neustále musí ty kompromisy dělat nějaký. Tak zase se...

Hejdánek: Vy už jdete ještě k tomu, co jsi tady nakreslil, tenhle souhrn těch všech jsoucností.

Jiný hlas: Ještě na konci. Ještě tadyhle nahoře právě, když to je ještě takovej celistvej... takhle vlastně ten celej život...

Hejdánek: Celej život.

Jiný hlas: Celej život. Tak to budí dojem, že má takhle v těch rukách všechny ty jsoucnosti.

Hejdánek: No to je...

Jiný hlas: To říkáte taky, že ta událost, když začíná, tak i z přední části...

Hejdánek: Podívejte se, já to vyložím tímto způsobem. V každém okamžiku průběhu události je jedna jsoucnost přítomná a mnoho jsoucností ještě není a mnoho už není. Ale to množství již nejsoucích a ještě nejsoucích je u každý aktuální jsoucnosti jiný. Takže svým způsobem ke každé aktuální jsoucnosti patří určitá namixovaná porce ještě nejsoucích a už nejsoucích jsoucností, tadyhle čím dál hořejší, protože je jich...

Jiný hlas: Přesně tak. Větší díl...

Hejdánek: A tomu se říká stárnutí. Kdyby to bylo tak, že to bytí je jenom soubor, souhrn těch jednotlivých jsoucností, tak by se tam ty nejsoucí jsoucnosti vůbec nevešly do toho souboru. Každá by tam byla x-krát. Strašně mockrát. Nikoli nekonečně, my to nedělíme, i čas se musí kvantovat. Takže jsou takový ty nejmenší chvilky.

Jiný hlas: To je bilion, několik bilionů nejmenších chvilék...

Hejdánek: No a tím pádem je to nonsens. To bytí sahá odsad' tam. Ale to neznamená, že ty nejsoucí nebo neaktuální jsoucnosti, že jsou multiplikovaný jenom proto, že těch jsoucích událostí tam bude značný počet. Takže každá si ještě...

Jiný hlas: Dá se to říct tedy tak, že byl by tam určitý počet těch aktuálních v tom souhrnu, plus ke každý té aktuální patřej ty neaktuální.

Hejdánek: Všecky znova. Právě. Proto to nemůže bejt soubor. Jinak ke každé aktuální jsoucnosti patřej ty minulý a budoucí. To je to, když říkám, že událost se děje celá. V každém okamžiku se děje celá. Ne tak, že by se děl vždycky jenom kousek té události a ostatní čekaly.

Jiný hlas: A nevěděly o tom.

Hejdánek: Děje se celá. To znamená, že pro každou tu jsoucnost platí, ke každé jsoucnosti patří, že je obklopena tím mrakem těch nejsoucích jsoucností. A pokaždý ten mrak je jinej. To znamená, že nemůžu dělat soubor. Čili soubor jsoucností nedává bytí.

Jiný hlas: Je to tedy nějaká integrita.

Hejdánek: Ale je to integrita, a ovšem specifická, a nemůžeme nikdy z těch aktuálních jsoucností nějak se dobývat nebo nějakým způsobem vydobývat z toho to bytí. Nýbrž naopak, my musíme vzít v úvahu, že ty jsoucnosti jsou okamžité projevy toho bytí. Takže to bytí je základní a to se ukazuje v těch jsoucnostech.

Jiný hlas: A u každé té jsoucnosti je přítomno bytí, ta integrita, která tam je, u každé té jsoucnosti je bytí.

Hejdánek: Jenomže ta chyba je, že říkáte, že u každé jsoucnosti je bytí. Jinak bytí se ukazuje ve jsoucnostech. Čili ty jsoucnosti jsou u bytí, ne bytí u jsoucnosti.

Jiný hlas: Ano, to je dobře. Ale je to u bytí, protože nechybí mu nic, tomu bytí.

Hejdánek: To je právě...

Jiný hlas: Ale tak co to potom je, to sbírající je bytí?

Hejdánek: Ne. To bytí totiž musí bejt sebrané. To bytí musí mít nějakýho garanta a to je *logos* právě.

Jiný hlas: Aha.

Hejdánek: Na to bych dal strašně velkej důraz, protože právě tady v té věci už je ten první zákop, kde se bráním Heideggerovi. Protože on chce odvozovat nebo učinit pravdu odvislou na jsoucnu. A tak já ten první zákop už kladu tu, že jsoucno je závislé na *logu*, nikoliv *logos* na jsoucnu. Tím spíš to pak platí pro pravdu.

Jiný hlas: Pak ještě je potřeba ukázat příklady, protože takto to bytí zůstává jako model zatím. V jakém vztahu je jsoucnost s bytím. Tomu někdo může věřit a nemusí. Teď se to musí nějak předvést. Co asi to bytí, kde ho hledat nebo jak se s ním...

Hejdánek: Předvést, co se s tím dá dělat. Jak to udělali předsokratikci? Začali myslet o *arché*. Pokoušeli se argumentovat nebo dokládat, že je nějaká *arché*, zapojili to do určitých kontextů, myšlenkových. Tak tohle budeme dělat taky. Tak já se snažím. Co máme dělat, když se nám rozkládá ta evropská tradice, a my víme, jak začala. Začala myšlenkovým modelem *arché* a celou řadou dalších podobných modelů. Tak my si musíme vymyslet jiné model, který se vyhne těm nesnázím, kterými potom celá *filosofie* dva a půl tisíce let žila, a pokoušela se to nějakým způsobem sflíkovat, aby z toho něco bylo. To je otázka.

Samozřejmě těch předsokratiků byla celá halda, o některých asi ani nevíme. Někteří byli tak podstatní, že se zachovalo pár zlomků z nich. Ale nakonec celá *filosofie* na tom stojí. Teď existuje jakási doba, kdy se zakládá *filosofie* nově. Když někdo na něco přijde, podstatného, tak možná, že nějaký ty zlomky z něj zůstanou a příští dva, tři tisíce let se budou uvádět. Samozřejmě víc asi z toho nezbyde. A nikde není řečeno, že to, co dělám, se ukáže jako nosný. Je velmi pravděpodobné, že někdo vymyslí něco jiného.

Jenomže aby vymyslel něco lepšího, tak nějakým způsobem se musí hádat se mnou. Jak to bylo i předtím. Myšlenka se rodí jenom z jiné myšlenky. No tak snad úplně tak na draka by to nemuselo být. No ale kdo ví, tak někdo třeba začne úplně jinak a půjde to jinudy a co my víme. Fakt je, že to začíná jako myšlenkový model a je třeba to pamatovat, že to není žádný výklad o tom, jak skutečnost jaká je.